

SPRAWOZDANIE

Zarządu głównego

Towarzystwa „Szkoły ludowej“

za rok 1900

przedłożone Walnemu Zgromadzeniu w dniach 29 i 30
czerwca 1901 r.

NAKŁADEM TOW. „SZKOŁY LUDOWEJ“.

W KRAKOWIE,
CZCIONKAMI NOWEJ DUKARNI JAGIELLOŃSKIEJ

pod zarządem L. K. Górskiego.

1901.

6822 a

SPRAWOZDANIE

Zarządu głównego

Towarzystwa „Szkoły ludowej“

za rok 1900

przedłożone Walnemu Zgromadzeniu w dniach 29 i 30
czerwca 1901 r.

NAKŁADEM TOW. „SZKOŁY LUDOWEJ“.

W KRAKOWIE,
CZCIONKAMI NOWEJ DRUKARNI JAGIELLOŃSKIEJ
pod zarządem L. K. Górskiego.
1901.

PROTOKÓŁ

VIII. ZWYCZAJNEGO WALNEGO ZGROMADZENIA

Delegatów Towarzystwa „Szkoły ludowej“,

odbytego w Krakowie w dniach 15 i 16 lipca 1900 r. w sali
obrad Rady Miasta Krakowa.

Obecni członkowie Zarządu głównego: Dr Ernest Bandrowski, Dr Odo Bujwid, Kazimiera Bujwidowa, Ks. Tadeusz Chromecki, Dr Zofia Golińska, Klemens Kółakowski, Dr Michał Koy, Józef Parczyński, Władysław Turski, Marya Siedlecka i Kasper Wojnar (osób 11). Delegaci Kół: Śmiałowski, Malkiewicz, Jasiński, Kondolewicz, Koszutski, Grigar i Gawiński (Koło I męskie w Krakowie), p. Hercogowa i Czapska (Koło Pań w Krakowie), p. Bobrowski, Dymek, p. Borońska i p. Urbanowicz (Koło III w Krakowie), p. Kozicki, Sikora, Beżowski, Góral i Skoczylas (Koło akademickie w Krakowie), p. Lewicka Anna, Lewicka Jadwiga, Czermakowa, Królikowska i Laurecka (Koło Pań we Lwowie), p. Moszyński, Dunin i Borucki (Koło akademickie we Lwowie), p. Wiszniewski (Brzeżany), p. Skwarczowski (Gorlice), p. Glatman i p. G. Wysocka (Biała), Ks. M. Kozak (Jarosław), p. Setkowicz i Nakęski (Mor. Ostrawa), p. Baumgarten i Trenkner (Przemyśl), p. Konczyńska i Lewicka Konstancja (Stryj), p. Szypuła (Tarnów), p. Ostrowski (Tarnopol), p. Kirkor (Zakopane), p. Bogdańska (Złoczów), p. Szymon Zaczek (Nowy Targ), osób reprezentujących 58; razem z członkami Zarządu 69 głosów.

Po nabożeństwie odbytem w kościele XX. Pijarów zgromadzili się delegaci w Sali Rady miejskiej, gdzie Prezydent miasta p. Friedlein powitał zebranych delegatów gorącemi słowami a wyrażając dla pracowników na polu oświaty ludowej zebranych z różnych stron kraju uznanie i cześć, życzył obradom pomyślności a zabiegom i pracy „Szkoły ludowej“ zwycięstwa i dobrych owoców — staropolskiem: „Szczęść Boże“.

Następnie prezes Towarzystwa p. prof. Dr Bandrowski zagaił zgromadzenie, wskazując na znaczny postęp w ubiegłym roku i wyrażając cześć miastu Krakowowi i prezydentowi p. Friedleinowi za popieranie celów Towarzystwa. — Przedłożone drukowane sprawozdanie wykazuje znaczny rozwój: przybyło kół; ruch w kołach jest żywy; w szkołach założonych przez Towarzystwo, uczy się przeszło 2000 dzieci polskich; Towarzystwo walczy z plagą analfabetyzmu; ruch w czytelniach doszedł do zdumiewających rozmiarów. Działalność ta jest wszakże iskierką tylko wśród nieprzebytych ciemności, jest za małą w stosunku do potrzeb ludu i społeczeństwa, dlatego Towarzystwo nie może ustawać w pracy, ale przebojem musi iść naprzód.

Mowca wskazał dalej, że Towarzystwo spotyka się z pewnem niedowierzaniem i obawami wśród niektórych kół społeczeństwa, choć zarzutów nikt jawnie nie podnosi; zarzucają nam tendencje polityczne i nie pozwalają pracować nad podstawami oświaty. Z drugiej strony obawiają się Towarzystwa także władze szkolne i tylko z rezerwą i zastrzeżeniem je uznają, a niekiedy lekceważąco pomijają, gdy Towarzystwo jest najlepszym, wypróbowanym sprzymierzeńcem władzy szkolnej. — Jeżeli polityką nazywa się praca nad oświatą ludu, to od tej polityki żadną miarą odstąpić nie możemy; jeżeli obawy wywołuje budowa szkół i zakładanie czytelní, to od tej działalności niczem odstraszyć się nie będziemy mogli. Mowca kończy wyrażeniem nadziei, że te przeszkody siłą faktów zostaną usunięte, a nowe szkoły, które w tym roku powstały, przekonają może władze szkolne i społeczeństwo, że Towarzystwo jest ich sprzymierzeńcem w pracy narodowej i w niczem nikomu nie przeszkadza.

Na weryfikatorów protokołu powołał przewodniczący ks. Marcelęgo Kozaka i Dra Kozickiego, na skrutatorów przy głosowaniu pp. Bobrowskiego i Wiszniewskiego. Sekretarza uwolniono od odczytywania sprawozdania i wniosków nadesłanych a przystąpiono do wyboru komisji, w skład których

weszli: I. Komisya wnioskowa: Dr Lozicki, p. Bogdańska, p. Sikora, p. Malkiewicz, p. Wasowicz, p. Nakeński, p. Setkowicz, p. Czapska, p. Urbanowicz, p. Kirkor, p. Hercogowa, p. Wiśniewski; II. Do Komisji dla przetrutynowania sprawozdania weszli: Ks. Kozak, p. Jasiński, p. Moszyński, p. Konczyńska, p. Lewicka Konstancya; III. Do Komisji dla ułożenia planu akcji Towarzystwa na najbliższą przyszłość weszli: p. Ostrowski, Lewicka Anna, p. Czermakowa, Koszutski, Dymek i Glatman. Członkowie Zarządu gł. podzielili między siebie role informujących osób w Komisjach. Sprawozdanie Rady nadzorczej przekazano Komisji II. Wnioski przekazano Komisji I.

Na tem posiedzenie zamknięto.

Drugi dzień obrad (d. 16 lipca).

Odczytano listę osób i sprawdzono ilość głosów.

Przystąpiono do sprawozdań komisji.

W imieniu komisji dla przetrutynowania sprawozdania referuje ks. Kozak. Przechodzi kolejno działalność Towarzystwa i w imieniu komisji przedstawia Walnemu Zgromadzeniu następujące wnioski: 1) Walne Zgromadzenie uchwali, aby Zarząd główny odniósł się do kół miejscowych, by te, znając miejscowe stosunki, przez osoby wpływowe starały się skłaniać Zwierzchności gminne do popierania materialnego celów Towarzystwa, ile że wiele gmin zgłasza się do Towarzystwa po zasiłki.

2) Walne Zgromadzenie uchwali: Zarząd główny odnie się do Rad powiatowych, przedstawiając cele, które ma na oku, z prośbą o przystąpienie do Towarzystwa, względnie udzielenie subwencji, ile że to jest obowiązkiem narodowym.

Nad referatem wywiązuje się dyskusya.

Pan Urbanowicz zaznacza, że kierunek, jaki sobie Towarzystwo wytknęło, jest w założeniu błędny. Czy kraj ma 2999 szkół czy 3000, dzięki wyteżonej działalności Towarzystwa — to mała różnica. Towarzystwo powinno wzbudzić ferment umysłowy w kraju; ogół powinien żądać oświaty, bo my jako Towarzystwo tych milionów analfabetów wykształcić nie będziemy w stanie. Towarzystwo nie ma dosta-

tecznego poparcia właśnie dlatego, że trudno jest zapalić kogoś do utopijnej myśli szerzenia oświaty przez budowę szkół, 1-ej lub 2-ch na rok. Temi samemi pieniędzmi przez intensywnie szerzenie oświaty pozaszkolnej, t. j. wykłady popularne i wypożyczalnie książek oraz agitację, mającą na celu rozbudzenie żądzy oświaty, zrobimy więcej i w krótszym czasie. Przechodząc do szczegółów, zwraca mówca uwagę na to, że Towarzystwo w pracy swojej ślepo trzyma się szablonu, przez Radę szkolną stworzonego. Wszędzie, gdziekolwiek robi się coś z inicjatywy prywatnej, to ta inicjatywa jest bodźcem do reform: dla Towarzystwa szemat, przez Radę szkolną opracowany, jest nietykalny. Towarzystwo idzie nawet dalej. Kierunek, w jakim szkoła bialska jest prowadzoną, w żaden sposób patryotycznym nazwanym być nie może przez nikogo, kto uważnie sprawozdanie przeczytał. Przemawiam tak w imieniu Koła III, które swojego czasu interpelowało Zarząd główny, jakim sposobem polska szkoła im. Tadeusza Kościuszki takie sprawozdanie przedłożyła, i otrzymało odpowiedź, że sprawozdanie drukowała miejscowa dyrekcyja szkoły. Tem gorzej, bo to dowodzi, że duch w szkole jest zły. (Patrz słowo wstępne sprawozdania szkoły bialskiej). Nie na to kraj składał grosze ofiarne, abyśmy takie rezultaty mieli osiągnąć.

Dalej zwraca mówca uwagę, że w Towarzystwie mało jest ludzi, którzyby gorliwie i świadomie pracowali nad oświatą ludu; robi Zarząd główny i 3 i 4 Koła; reszta Kół nie robi nic, a nawet nie bardzo zdaje sobie sprawę z celów i zadań Towarzystwa, dowodem marnowanie pieniędzy na chusteczki i trzewiczki dla dziatwy szkolnej.

P. Moszyński zaznacza, że zmienić kierunek Towarzystwa na wyłącznie agitacyjny, byłoby niebezpiecznie, bo Towarzystwo nie będzie miało sympatyj. Przemawia za potrzebą budowy szkół na kresach.

Zgadza się z poprzednim mówcą co do ostatniego punktu i stawia rezolucję: Walne Zgromadzenie wyraża swe niezadowolenie tym Kołom, które pomimo wezwań ze strony Zarządu głównego sprawozdań nie nadesłały, ani wogóle nie dały znaku życia.

P. Urbanowicz zaznacza, że w przemówieniu poprzednim nie poruszał wcale kwestyi budowy szkół kresowych, bo te uważa za pożyteczne.

P. Golińska sprzeciwia się marnowaniu grosza na trwałe budowy, bo stawianie ich nie do nas należy, a wła-

ściwie przekracza naszą możność. Gdzie nie ma szkoły, tam ma Towarzystwo obowiązek naukę zorganizować, a nie budynki stawiać. W ten sposób przez rok nauczymy 1000 dzieci czytać, gdy przy budowaniu szkół własnych nie przekroczy my nawet 100.

Ks. Chromecki broni kierunku i ducha, jaki panuje w szkole bialskiej. Przyznaje, że sprawozdanie jest zanadto austriackie, że jednak mimo to, jak to sam stwierdzić parokrotnie miał sposobność, działwa w szkole po polsku czuje i myśli.

P. Szypuła nie radzi przywiązywać wagi do takich drobiazgów, jak kolor chorągiewek lub śpiewanie hymnu na majówkach.

P. Bobrowski tłumaczy poprzedniemu mowcy, że tu nie o drobiazgi się rozchodzi, ale o rzecz poważną; o przekonanie się, czy istotnie nie zachodzi przypadkiem okoliczność, że my w tej z takim trudem wystawionej szkole nie wychowujemy lojalnych Austriaków, zamiast Polaków.

Szkoła bialska nie ma prawa publiczności; władze od początku rzucały jej kamienie pod nogi (gorszącą była nieobecność przedstawiciela Rady szkolnej krajowej na otwarciu), a my nie potrafimy się zdobyć nawet na uchwalenie wniosku, wyrażającego Sejmowi ubolewania z powodu nieukrajowienia szkoły, jak to było w roku zeszłym na Walnem Zgromadzeniu. Jeżeli władze zachowują się wobec nas niechętnie, to i my mamy prawo być bezwzględni.

P. Kółakowski wyraża życzenie, ażeby sprawozdanie na przyszłość rozesłał Zarząd a nie jego urzędnicy, za których Zarząd musi ponosić odpowiedzialność.

Co do ogólnej organizacyi Towarzystwa, to przyznaje rację p. Urbanowiczowi, że organizacya ta jest złą. W miejscowościach, w których Koła istnieją, jest wiele ludzi, którzy wcale o Towarzystwie nie wiedzą; cóż mówić o takich miejscowościach, gdzie Koło nie ma. Uważa, że jest za mało łączności między Kołami a Zarządem. Nasuwa mu się jako wzór organizacya sokolska z organizacją okręgową i stawia pod uchwałę następującą rezolucję: Wzywa się Zarząd główny, aby zbadał sprawę okręgów terytoryalnych i o ile to uzna za pożyteczne, rozdział taki w Towarzystwie zaprowadził.

P. Naake zapytuje, ilu uczniów jest z Białej, ilu z okolic. Zapytuje również, dlaczego w statystyce wypożyczalnianej są 2 normy przy obliczaniu ilości czytelników.

P. Sikora zwraca uwagę, że fundusz żelazny według obliczeń statutem przepisanych powinien być większy.

P. Bujwidowa daje wyjaśnienia p. Naake co do ilości dzieci w szkole bialskiej. Wyjaśnia dalej, że sporządzenie tablicy nawet tak niedokładnej, jak dołączona do sprawozdania tablica ze stanu wypożyczalni Towarzystwa, wobec niekarności Kół jest rzeczą niezwykle trudną. Koła albo nie nadsyłają na kwestyonaryusze wcale żadnych odpowiedzi, albo też nadsyłają tylko częściowo lub mylnie wypełnione. Zarząd musiał się ograniczyć na tym materyale, jakim rozporządzał. Na sprawozdanie wykazu do 1-ej normy, jakkolwiek to jest wrost konieczne, absolutnie czasu nie starczyło, równałoby się to ponownemu przeprowadzeniu korespondencji o wątpliwym rezultacie z temi Kołami, które mylnie kwestyonaryusz zrozumiały. P. Sikorze wyjaśnia p. Bujwidowa, że istotnie fundusz żelazny był przez ś. p. Górnisiewicza źle obliczanym. Włączał bowiem do niego tylko $\frac{1}{4}$ dochodów wprost do Zarządu wpływających, a wyłączał konto Kół miejscowych. Interpelowany, tłumaczył się zwykle, że przy obliczaniu ściśle statutem wymaganem — Zarząd miałby strasznie ograniczone środki działania. Bujwidowa przyznaje, że takie obliczanie jest błędne.

Ostatni zabiera głos referent ks. Kozak. Popiera dwa wnioski komisji, przychyła się do zdania p. Golińskiej, że lepiej jest organizować naukę w większej ilości miejscowości, aniżeli budować trwałe okazałe szkoły. Popiera również gorąco wniosek p. Moszyńskiego co do napiętnowania tych Kół, które sprawozdań nie nadsyłają, wreszcie odczytuje sprawozdanie Rady nadzorczej i w jej imieniu stawia wniosek o udzielenie Zarządowi głównemu absolutoryum. Wszystkie wnioski (dwa wnioski komisji, dalej wnioski p. Moszyńskiego i Kołakowskiego, oraz wniosek Rady nadzorczej) przyjęto. Przystąpiono po 10-miutowej pauzie do wyborów. Rezultat ogłoszony przez p. Bobrowskiego i Wiśniewskiego był następujący: Głosów 63; absolutna większość 32.

Do Zarządu głównego wybrani: Kazimiera Bujwidowa 63, Dr Kozłowski Władysław 63, p. Wojtyga 63, p. Andrzej Oleś 62, p. M. Siedlecka 62, p. Kasper Wojnar 63, p. Kozicki 31, p. Petelenz Ignacy 63; do Rady nadzorczej: Dr Bujwid 63, Dr Golińska 63, p. Trzaskowski 63, p. Sokołowski August 60, Dr Malkiewicz 48; do Sądu rozjemczego: Dr A. Doboszyński 63, Michał Lityński 63, Ksawera Mroczkowa

63, Dr Ferdynand Weigel 63, Jan Korczyński 62. Z powodu obiadowej pory posiedzenie przerwano.

Trzecie posiedzenie (popołudniu o godzinie 3-iej).

Komisya dla obmyślenia planu akcyi na najbliższą przyszłość obradowała wśród ożywionej dyskusyi przeszło dwie godziny; do żadnych wszakże konkretnych wniosków nie doszło, i przyszła przed Walne Zgromadzenie z wnioskiem następującym:

Walne Zgromadzenie uznając, że działalność Towarzystwa „Szkół ludowej“ nie powinna być dorywcza, lecz winna się oprzeć na pewnym, z góry obmyślonym i w kluby ścisłej organizacyi ujętym programie — poleca Zarządowi głównemu, by tego rodzaju dokładnie opracowany program poparty odpowiednim materiałem dowodowym przedłożył na przyszłoroczne Walne Zgromadzenie specjalnej komisyi a porządek dzienny jej posiedzeń roześle wszystkim Kołom przynajmniej na dwa tygodnie przed terminem Walnego Zgromadzenia.

W roku bieżącym zaś kierownictwo i organizacya całej działalności powierza się Zarządowi głównemu.

Komisya wnioskowa przez usta swego referenta Dra Kozickiego przedstawia Walnemu Zgromadzeniu następujące wnioski: Wniosek Zarządu głównego: Do § 2 statutu dodaje się punkt h „przez urządzanie kongresów i wieców dla polskiej oświaty ludowej“ — przyjęto bez dyskusyi.

Wnioski Koła męskiego w Krakowie:

1) Zbadanie w sposób, jaki Zarząd główny uzna za stosowny, czy młodzież polska w gminach zamieszkaných przez ludność polską i ruską lub polską i niemiecką uczęszczająca do takich szkół ludowych, w których język polski nie jest wykładowym, po ukończeniu szkoły, posiada dostateczną biegłość w czytaniu i pisaniu po polsku.

2) W gminach określonych w ustępie 1-ym w których młodzież polska po ukończeniu szkoły ludowej nie posiada dostatecznej biegłości w czytaniu i pisaniu po polsku, organizować kolejno w kilka lat lub wedle zachodzącej potrzeby corocznie w miarę możliwości systematyczne kursa czytania i pisania po polsku przez nauczycieli okolicznościowych lub wędrownych.

4) W gminach zamieszkałych przez ludność polską i ruską w których szkół dotąd nie ma a zwłaszcza w tych gminach w których ludność polska jest w mniejszości, organizować kolejno co lat kilka lub w miarę zachodzącej potrzeby corocznie prywatną naukę czytania i pisania po polsku oraz rachunków przez nauczycieli okolicznościowych i wędrownych.

4) W gminach zamieszkałych przez ludność polską, w których młodzież nie pobiera dotąd żadnej nauki, organizować prywatną naukę religii, czytania i pisania oraz rachunków przez nauczycieli okolicznościowych lub wędrownych. — Wnioski po krótkiej dyskusyi przyjęto.

Wnioski Koła Zakopańskiego:

I) Walne Zgromadzenie poleca Zarządowi głównemu ogłoszenie konkursu na napisanie: a) popularnej, odpowiedniej dla ludu i dla młodzieży całkowitej historii dziejów polskich z równomiernem uwzględnieniem w historii porobiorowej wszystkich dzielnic oraz wychodźstwa, b) popularnych obrazowych opisów całej ziemi polskiej wraz z Litwą które to opisy w barwny i przystępny sposób podać powinny te wszystkie wiadomości, jakich nauczanie jest zadaniem geografii.

II) Walne Zgromadzenie poleca Zarządowi głównemu o wydanie albo postaranie się o wydanie w języku polskim obszernej mapy Polski przynajmniej w granicach r. 1772.

III) Walne Zebranie poleca Zarządowi głównemu obmyślanie sposobów zaopatrywania szkół ludowych w takie pomocnicze środki naukowe, jak zbiory i atlasy polskie zoologiczne, botaniczne i mineralogiczne, zbiory pogładowe do nauki o rzeczach, oraz wizerunki królów i bohaterów polskich i świętych narodowych.

IV) Zakopańskie Koło przystępuje do wniosków krakowskiego Koła III i zapytuje Zarząd główny:

a) od jakiej władzy i w jakiej formie otrzymał zakaz odbycia kongresu oświaty;

b) czy Zarząd główny poczynił jakie kroki w celu zapobieżenia zakazowi, jeżeli zaś nie, zapytujemy dlaczego;

c) Zarząd III Koła krakowskiego zwraca się do Zarządu głównego z żądaniem aby na ewentualny zakaz odbycia kongresu reagował wszelkimi prawnie dozwolonymi środkami;

d) Zarząd III Koła krakowskiego wzywa Zarząd główny, aby celem zapobieżenia zakazowi odbycia kongresu zabezpieczył się zwołaniem kongresu na podstawie § 2 ustawy o zgromadzeniach.

V) Walne zgromadzenie wyraża swe ubolewanie z powodu przeszkód stawianych przez władze Towarzystwu w jego działalności, tudzież z powodu nielojalnego postępowania władz względem „Szkoły ludowej“, a w szczególności z powodu stanowiska, jakie zajął p. wiceprezydent Bobrzyński podczas ostatniej kadencji sejmowej w odpowiedzi na interpelację posła Okuniewskiego.

Wniosek I. przyjęto. Wniosek II. upadł, przeszedł natomiast wniosek p. Parczyńskiego: poleca się Zarządowi głównemu zakupowanie corocznie pewnej ilości map Polski i rozsyłanie ich szkołom.

Wniosek III. przyjęto. Wniosek IV. i V. odłożono do rozpatrzenia wspólnego z wnioskami Koła III.

Wnioski Koła akademickiego we Lwowie:

1) Walne Zgromadzenie poleca Zarządowi głównemu ogłoszenie konkursu na popularną historię dziejów polskich porozbiorowych, dającą dokładny obraz społecznego i kulturalnego rozwoju całości przy równomiernem uwzględnieniu wszystkich dzielnic oraz wychodźstwa naszego, a zarazem Walne Zgromadzenie wzywa wszystkie Koła miejscowe, by do urzeczywistnienia tego celu przyczyniły się pewnym procentem swych dochodów; 2) lwowskie Koło akademickie przystępuje do wniosków krakowskiego Koła III. i zapytuje Zarząd główny: a) od jakiej władzy i w jakiej formie otrzymał zakaz odbycia kongresu oświaty? b) czy Zarząd główny poczynił jakie kroki w celu zapobieżenia zakazowi; jeżeli zaś nie, zapytujemy dlaczego? c) Zarząd III. Koła krakowskiego zwraca się do Zarządu głównego z żądaniem, aby na ewentualny zakaz odbycia kongresu reagował wszelkimi prawnie dozwolonymi środkami; d) Zarząd III. Koła krakowskiego wzywa Zarząd główny, ażeby celem zapobieżenia zapobieżenia zakazowi odbycia kongresu zabezpieczył się zwołaniem kongresu na podstawie § 2-go ustawy o zgromadzeniach.

3) Walne zgromadzenie wyraża swe ubolewanie z powodu przeszkód stawianych przez władze Towarzystwu w jego działalności, tudzież z powodu nielojalnego postępowania władz względem „Szkoły ludowej“, a w szczególności z powodu stanowiska, jakie zajął p. wiceprezydent Bobrzyński podczas ostatniej sesji sejmowej w odpowiedzi na interpelację posła Okuniewskiego.

4) Walne zgromadzenie, uznając ważność bezpłatnych czytelników miejskich, wzywa Zarząd główny, tudzież Zarządy Kół miejscowych do intensywniej pracy w tym kierunku.

5) Walne Zgromadzenie poleca Kołom miejscowym, żeby przy zakupnie przyborów szkolnych uwzględniały wyroby krajowe, w szczególności Spółki wytwórczo-handlowej.

Wniosek 1 spada z porządku dziennego wobec uchwalenia wniosku I. Koła zakopiańskiego, wnioski 2 i 3 odkładają się do wspólnego rozpatrzenia z wnioskami Koła III. Wniosek IV. uchwalono. Wniosek V. przyjęto w ogólnym zakresie, t. j. do słów „wyroby krajowe“.

Wniosek Koła w Morawskiej Ostrawie:

Walne Zgromadzenie upoważnia Zarząd główny, aby zakupił za 15.000 złr. akcyi Domu polskiego w Morawskiej Ostrawie; komisya poleca do przyjęcia.

P. Koy sprzeciwia się temu, zaznaczając, że lokowanie kapitału żelaznego „Towarzystwa „Szkoły ludowej“ jest ściśle określone § 43 regulaminu, że zaś funduszem bieżącym nie rozporządzamy, wnosi zatem o przejście nad wnioskiem do porządku dziennego.

P. Naake po wyjaśnieniu p. Koya wniosek cofa, w dyskusyi zabiera głos p. Bobrowski, który na miejsce cofniętego wniosku stawia nowy, a mianowicie: Poleca się Zarządowi głównemu, aby się zajął jak najgoręcej sprawą Domu polskiego w Morawskiej Ostrawie w sposób, jaki uzna za najstosowniejszy. Popierają ten wniosek pp.: Bujwid, Bujwidowa, Siedlecka i Wojnar. Bujwidowa zaznacza, że w interesie Towarzystwa jest wprost stać się właścicielem Domu polskiego; żadne bowiem Towarzystwo nie daje tytułu gwarancyi co do należytego kierunku, co do oddziaływania na polską ludność miejscową i żadne Towarzystwo nie ma tyle interesu, żeby budynkiem własnym rozporządzać. Możemy tam umieścić szkołę dla analfabetów, szkołę dla dzieci robotników, salę na wykłady popularne, czytelnię, salę teatralną i t. p. Popiera wniosek p. Bobrowskiego.

P. Kołakowski sprzeciwia się wnioskowi i poleca uwadze Walnego Zgromadzenia Bukowinę.

Uchwalono wniosek p. Bobrowskiego.

Wnioski Koła pań w Krakowie: 1) Wnieść petycję do Sejmu o ukrajowienie szkoły polskiej w Białym, postarać się o możliwie najliczniejsze podpisy z całego kraju i powołać do tej akcyi wszystkie Koła.

2) Wnieść podanie do Rady szkolnej krajowej, by nie ograniczała liczby uczennic do seminaryów nauczycielskich i w tym celu zakładała nowe seminaria, gdyż 200 szkół nie-

czynnych najlepszym jest dowodem, że brak sił nauczycielskich uczuwać się daje.

3) Walne Zgromadzenie uchwali dodatek roczny najmniejszy w kwocie 100 złr. dla tych nauczycieli lub nauczycielek, którzy po ukończeniu seminaryum obejmą posadę w jednej z 200 szkółek bezużytecznie istniejących, gdyż widocznie są tam bardzo trudne dla nauczycieli warunki.

Wniosek I przyjęto. Wniosek II przyjęto w następującej formie: Walne Zgromadzenie poleca Zarządowi głównemu wnieść petycje:

a) Do Sejmu krajowego, aby wezwał Rząd o zakładanie nowych seminaryów nauczycielskich w Galicyi;

b) do Koła polskiego o przeprowadzenie w sposób, który uzna za najkorzystniejszy i najprędzej do celu wiodący powiększenia liczby seminaryów żeńskich w Galicyi. Wniosek III Koła pań upadł.

Wniosek Koła Drohobyckiego: Doświadczeniem nauczania przywiązujemy wielkiej wagi do Walnych Zgromadzeń Delegatów Towarzystwa „Szkół ludowej“. Coroczny program obejmuje w ciągu dwóch dni zaledwie kilka godzin obrad, z których więcej niż połowę zajmują przemówienia rozmaitych dygnitarzy i wybory do przeróżnych komisji — za czem idzie, że na właściwe obrady pozostaje mało czasu; wskutek tego obrady w komisjach są bardzo pobieżne.

Wniosek upadł bez dyskusji.

Wnioski Koła III krakowskiego: 1) Zjazd delegatów Towarzystwa „Szkół ludowej“ wyraża swe ubolewanie z powodu, iż Zarząd główny bez dostatecznych przyczyn zaniechał zwołanie kongresu dla spraw oświaty ludowej; 2) Zjazd delegatów Towarzystwa „Szkół ludowej“ wyraża ubolewanie z powodu, że Wysoki Sejm nie przyjął szkoły polskiej imienia Tadeusza Kościuszki w Białej na etat krajowy. 3) Zważywszy:

1) iż zwiedzanie szkół ludowych dokonane przez delegatów IV Koła T. S. L. we Lwowie nie przekracza w niczem zakresu statutu Towarzystwa;

2) że podobne zwiedzanie szkół ludowych połączone z rozdawaniem nagród pilniejszym uczniom przez delegatów Towarzystwa „Szkół ludowej“ jako czynność zupełnie zgodna z §§ 1 i 20 statutu i w niczem nie sprzeczne z ogólnymi ustawami państwowymi już niejednokrotnie miała miejsce w latach 1893 i 1894 i następnych;

3) że podobne zwiedzanie szkół w czasie egzaminów

jest jedyną sposobnością do poznania stanu nauki w szkołach ludowych, bez znajomości którego wykonanie § 2 litery a. b. c. statutu Tow. S. L. byłoby wprost niemożliwe.

Walne Zgromadzenie delegatów Tow. S. L. zastrzega się jak najbardziej stanowczo przeciw oświadczeniu złożonemu w odpowiedzi na interpelację posła Okuniewskiego przez wiceprezydenta Rady Szkolnej krajowej Dra Michała Bobrzyńskiego w Sejmie krajowym w d. 10 kwietnia 1900 r. a opiewającą: „Dotknął Szanowny Poseł jeszcze jednego szczegółu: zdarzył się wypadek, że jedno z Towarzystw popierające oświatę wpadło na pomysł wysłania delegatów, którzy zaczęli się mieszać do „Szkoły ludowej“, urządzać coś jakby lustracje i urządzać kontrolę. Pomysł oczywiście nierozważny i skoro tylko Rada szkolna krajowa o tem się dowiedziała, wystąpiła bardzo ostro przeciw nauczycielom, którzy podobnych opiekunów i lustratorów wpuścili do szkoły. Mogę zapewnić, „że nic podobnego w przyszłości się nie powtórzy“ — wyraża swe ubolewanie z powodu, że p. Wiceprezydent Bobrzyński takie zajął stanowisko wobec patriotycznej i kulturalnej działalności Towarzystwa „Szkoły ludowej“. Komisya rozpatrywała te wnioski razem z odpowiedniami wnioskami Kół zakopańskiego oraz Koła akademickiego krakowskiego i akademickiego lwowskiego i poleca Walnemu Zgromadzeniu do uchwalenia. Wywiązuje się dyskusya.

P. Bobrowski piętnuje Radę szkolną jako płatny organ krajowy, który lekceważy obywatelską, pełną poświęcenia działalność Towarzystwa. P. Koy zaznacza, że celem Walnych Zgromadzeń nie jest prowadzenie wojny z kimkolwiek bądź a tem bardziej z Władzą, która Towarzystwu może być potrzebną. Ks. Kozak nazywa wszelkie piętnowanie Władzy „kiwaniem palcem w bucie“ (przewodnictwo obejmuje ks. Chromecki). P. Szypuła zwraca uwagę, że p. Bobrzyński, wydając zakaz lustrowania szkół, był w swoim prawie, bo jest odpowiedni § ustawy. P. Koszutski odpowiada, że wyraz Walnego Zgromadzenia nie jest „kiwaniem palcem w bucie“, bo reprezentujemy wolę przeszło 10.000 obywateli, a piętnowanie wstecznicstwa jest rzeczą opinii publicznej. Hańbą dla Towarzystwa byłoby bierne zachowanie się Walnego Zgromadzenia. P. Bujwidowa wyraża zadowolenie z tego, że podobny wniosek przyszedł pod obrady. Gdyby bowiem tego rodzaju obelga i krzywda, jaka spotkała Towarzystwo ze strony p. Bobrzyńskiego wobec całego Sejmu, nie znalazła w Towarzystwie oddźwięku,

musielibyśmy stwierdzić u nas wszystkich brak poczucia osobistej godności. Przeciwno popełnianiu „nierozważnych czynów“ oraz traktowaniu pełnych obywatelskiego poświęcenia członków „Tow. S. L.“ jako indywidua, których się „nie wpuszcza“, zastrzedz się musimy jaknajenergiczniej. Panu Szypule odpowiada p. Bujwidowa, że nie o ustawę tu chodzi, bo stosować się do ustaw, chociażby nawet złych, musimy i potrafimy, ale chodzi tu wprost o gorszące się zachowanie reprezentanta krajowej Władzy szkolnej, przeciwko któremu jaknajsurowiej zareagować winniśmy. P. Kołakowski przemawia pojednawczo; radzi przejść nad wnioskiem do porządku dziennego, a to na tej zasadzie, że z takim karyerowiczem, jakim jest Bobrzyński, polemizować nie warto. Nie róbmy zaszczytu p. Bobrzyńskiemu, a raczej trzymajmy się zasady: „Der Hund bellt und die Karawane geht“.

P. Golińska uważa, że Towarzystwo powinno zająć stanowisko zasadnicze. Oportunizmem tu kierować się nie powinniśmy. W Radzie szkolnej oprócz systemu decydują i osobistości, a te przecież pominąć mogą. Gdy my nie utorujemy sobie drogi i nie nauczymy szanować siebie, tylko źle wyjść zresztą na tem możemy.

P. Bujwid w odpowiedzi p. Kołakowskiemu robi humorystyczną uwagę: „broń mię Boże od przyjaciół!“ Jestem za wnioskiem właśnie dlatego, że w p. Bobrzyńskim cenię zarówno kolegę - profesora, jak i historyka a wreszcie urzędnika. To też serdecznie mi przykro, że człowiek, stojący na czele władz krajowych, potrafi tak traktować obywatelską działalność osób w Towarzystwie pracujących, oraz że człowiek, stojący na tak odpowiedzialnem stanowisku, wykazał zachowaniem się w Sejmie tak wysoki nietakt. W odpowiedzi p. Koyowi mowca jest zdania, że gdyby Rada szkolna na skutek naszego takiego lub innego zachowania zechciała nam powiększać trudności, które i tak są znaczne, zaskożdzi tem tylko własnej opinii a nie Towarzystwu. Zwraca wreszcie uwagę, że Towarzystwo jest instytucją obywatelską, niezależną i na nic oglądać się nie powinno.

P. Koy i ks. Kozak przemawiają drugi raz przeciw wnioskowi. P. Bobrowski powtórnie wniosek popiera, twierdząc, że gdybyśmy dawniej na wymierzane nam policzki reagowali z godnością, już dzisiaj liczyliby się z nami. P. Wojnar stawia wniosek o zamknięcie dyskusyi. Ks. Kozak prosi o skonstatowanie kompletu. Pani Bujwi-

dowa odczytuje listę obecnych. Przewodniczący ks. Chromecki stwierdza brak kompletu i rozwiązuje zgromadzenie. P. Urbanowicz konstatuje, że jest to trzecie z rzędu Walne Zgromadzenie Towarzystwa rozmyślnie dekompletowane, w chwili, gdy pod obrady zjawi się jakikolwiek radykalniejszy wniosek. Trzeci rok z rzędu spadają w ten sposób wnioski III. Koła krakowskiego z porządku dziennego.

P. Bandrowski pojednawczem przemówieniem żegna delegatów.

Protokół niniejszy na podstawie notatek własnych na zgromadzeniach osobiście czynionych, oraz na podstawie referatów komisji oraz protokołu wyborczego zestawiała sekretarka Zarządu głównego.

Kazimiera Bujwidowa.

II.

Sprawozdanie Zarządu Głównego

za czas od 15 czerwca 1900 r. do 1 czerwca 1901 r.

a) Czynności wewnętrzne Zarządu.

Zarząd główny ukonstytuował się w nowym składzie na posiedzeniu dnia 11 Września 1900 r. Na prezesa wybrano jednogłośnie Dra Ernesta Bandrowskiego, na zastępców pp. ks. Tadeusza Chromeckiego i Jana Skirlińskiego. Na sekretarza powołano pp. Dra Zygmunta Balickiego i Dra Kazimierza Nitscha. Skarbnikiem pozostał Dr. Michał Koy, zastępcą p. Józef Parczyński, buchalterem mianowano p. Andrzeja Olesia, zastępcą p. Jana Wojtygę.

W ciągu roku sprawozdawczego Zarząd odbył 14 posiedzeń, nadto Sekcye i Komisye obradowały nad przekazanymi im sprawami, o ile należało je szczegółowiej rozpatrzyć i przedstawić Zarządowi opracowane już wnioski. Dotychczasowe postępowanie, przy którym wszystkie sprawy oddawane były Sekcyom do rozpatrzenia, co pociągało za sobą wielką ilość zebrań, a w wielu razach bezcelową podwójną dyskusję, uproszczono w ten sposób, że sprawy drobniejsze i mniej złożone porucza się wprost z biura odpowiednim referentom, Sekcye zaś obradują wyłącznie nad przedmiotami, poręczonymi im przez Zarząd główny lub podjętymi z własnej inicjatywy.

Dziennik podawczy Zarządu głównego wykazuje za czas sprawozdawczy 821 otrzymanych i wysłanych samodzielnie korespondencyj z Kołami, władzami i osobami prywatnymi.

W składzie osobistym Zarządu głównego żadne zmiany w czasie sprawozdawczym nie zaszły. Dr. August Sokołowski

zrezygnował ze swego stanowiska członka Rady Nadzorczej, na jego miejsce wszedł Dr. Juliusz Gertler.

Wobec rozwijającej się stale działalności Zarządu głównego, a zwłaszcza połączonych z tem czynności kancelaryjnych, lepsze obstawienie biura stało się koniecznością nagłą. Energiczna i pełna inicjatywy praca przyjętego od nowego roku urzędnika kancelaryi, p. Stanisława Nowickiego, okazuje się niewystarczającą, tak iż Zarząd widzi się zmuszonym przyjąć czasowo przynajmniej drugiego współpracownika biurowego i stałego pomocnika buchaltera, a nadto wynająć obszerniejszy lokal na kancelaryę i salę posiedzeń.

W innym kierunku, szybki rozwój Towarzystwa skłonił Zarząd główny do powzięcia doniosłej uchwały. Obszerna korespondencja z Kołami, potrzeba lepszego informowania ogółu o sprawach i postępkach Towarzystwa, niż to się dotąd drogą przygodnie umieszczanych w pismach komunikatów czyniło, konieczność ogłaszania sprawozdań szczegółowych ze składek, niedogodność ustawicznego korzystania z gościnności prasy, wszystkie te względy czyniły nagłą potrzebę posiadania własnego, choćby skromnego organu. To też na posiedzeniu dnia 28 Maja r. b. Zarząd główny postanowił przystąpić niezwłocznie do wydawania „Miesięcznika Towarzystwa Szkoły Ludowej“, na wzór „Vestnika“ czeskiej Macierzy Szkolnej. Wydawnictwo to obiecuje uprościć znacznie korespondencję Zarządu głównego i wprowadzi większą systematyczność w stosunki zarówno z Kołami jak i z ogółem, popierającym cele Towarzystwa.

b) Szkoła w Białej.

Trzeci z rzędu rok szkolny rozpoczął się d. 1 Września 1900 r. Zgodnie z uchwałą Zarządu głównego, klasa V dla dziewcząt nie została otwarta, ponieważ wpisy nie wykazały dostatecznej liczby uczenic, a zamiast I i II klasy wydzielonej dla chłopców zaprowadzono 5-ty i 6-ty rok nauki szkoły pięcioklasowej. Wpisy z rozpoczęciem roku szkolnego wykazały cyfrę 370 dzieci (w roku zeszłym 380), które pochodziły:

ze szkoły własnej	237
„ szkół obcych polskich	41
„ „ „ niemieckich	10
nowozapisanych do klasy I	82

Cyfra ogólna uczniów wzrosła następnie do 383, a mianowicie:

W klasie	I	było dzieci	. . .	86
" "	II	" "	. . .	126
" "	III	" "	. . .	89
" "	IV	" "	. . .	58
" "	V	" "	. . .	24

Jak w roku poprzednim tak i w bieżącym podzielono klasy I, II i III na dwa równorzędne oddziały, tak więc liczyła szkoła 8 oddziałów o 8 siłach nauczycielskich, oprócz 2 katechetów. Wobec nieznacznej różnicy w liczbie chłopców i dziewcząt w klasach I i II, rozdzielono w roku bieżącym dwie te klasy na oddziały według płci.

W składzie osobistym ciała nauczycielskiego zaszły liczne i doniosłe zmiany. W Marcu r. b. ustąpił ze swego stanowiska zasłużony i energiczny kierownik dotychczasowy, pan Antoni Rotter, przenosząc się do Stanisławowa na posadę profesora przy tamtejszem seminaryum nauczycielskiem. Tymczasowym jego następcą Zarząd główny mianował p. Wojdałowicza, jako najstarszego latami służby, a od 1 Sierpnia rozpiął konkurs na posadę Dyrektora szkoły. P. Malewska wskutek ciężkiej choroby otrzymała urlop na całe pierwsze półrocze i wkrótce zmarła w Podgórzu. Zastępstwo objęła p. Czajkowska. Ustąpiła następnie p. Falkensteinówna, a w końcu Maja zgłosili swą dymisyę p. Rysiewicz i p. Czajkowska. Na opróżnione wakanse powołano młodszych nauczycieli, p. Aleksandra Smidowicza i p. Anielę Wierzbicką, a nadto na dwie posady starszego i młodszego nauczyciela(lki) rozpisano konkurs, który jest w toku.

Klasyfikacja dzieci za pierwsze półrocze wykazała, że z 383 zapisanych, a 350 klasyfikowanych postęp dodatni otrzymało 261. W klasie V zaprowadzono, w myśl planu naukowego, jako przedmiot nadobowiązkowy naukę zręczności, w formie slöjdu w drzewie. Dzieci ubogie zaopatrzono w znacznej mierze w książki, najuboższe nadto w przybory do pisania i rysowania.

Staraniem miejscowej „Czytelni Kobiet“, rozpoczęło się z dniem 1 Grudnia rozdawanie działwie mleka i trwało aż do nastania cieplejszej pory.

O godzinie 11-ej dostają najuboższe dzieci bezpłatnie, część mniej potrzebujących, za drobną zapłatą (rzadko przynoszącą 1 koronę za cały sezon) ćwierćlitrowy kubek gorącego

mleka, co jest wielkiem dobrodziejstwem dla dzieci, spieszących do szkoły z wielkiej nieraz odległości bez ciepłego posiłku.

Jak w latach poprzednich, tak i w roku bieżącym, zajęły się Panie z „Czytelni dla Kobiet“ urządzeniem „Gwiazdki“, przyczem z hojną pomocą przysłała Pani Władysława Tur-ska z Krakowa, ofiarując przysporzoną na ten cel w Kra-kowie kwotę 380 koron. Przy tej uroczystości rozdano dzia-twie około 190 sztuk odzieży nowej, nadto pewną ilość prze-robionej, przyborów naukowych i łakoci.

W ciągu pierwszego półrocza zwiedził Prezes Komitetu miejscowego, p. Dr Bogdanik, wszystkie klasy zakładu. Fre-kwencyi szkolnej, jak poprzednio tak i obecnie nie można nazwać regularną, a przyczyną tego główną jest brak dozoru domowego, pomimo zachęty i upomnień zarówno dzieci jak i rodziców, tak, iż Dyrekcyja zmuszoną była odnieść się do Rady Szkolnej Okręgowej, która oświadczyła się z gotowością wykonywania na opieszalych rodzicach ustawowego przy-musu szkolnego.

Sprawa uzyskania dla Szkoły prawa publiczności napo-tyka na nowe przeszkody, z tego mianowicie tytułu, że z otwar-ciem klasy V, niższe 4 klasy przestały jakoby stanowić całość, chociaż program ich odpowiada ściśle programowi szkół cztero-klasowych. Ostatnie zawiadomienia brzmią niepomyślnie i każą przypuszczać, że Szkoła prawa publiczności nie otrzyma; może to wpłynąć nader ujemnie na dalszą frekwencyę uczniów, która i tak w roku bieżącym obniżyła się nieco.

Dążenie swe do tego, aby Szkoła Polska w Białej zo-stała nakoniec przyjętą na etat krajowy, Zarząd główny utrzymuje w całej swej sile i uważa to za jeden z najwa-żniejszych postulatów swego najbliższego programu. Odpo-wiednie podanie zostało do Sejmu wniesione.

Preliminarz budżetu na rok szkolny 1901/02 przedsta-wia się jak następuje:

1) Płaca kierownika	2400.—	koron
2) „ 4 nauczycieli starszych z dodatkami	7020.—	„
3) „ 4 nauczycielek młodszych	3024.—	„
4) „ ks. katechety	1000.—	„
5) „ tercyana	540.—	„
6) Zbiory naukowe i koszt administracyi .	1276.46	„
7) Asekuracja budynku	65.38	„
8) Opał i światło	1000.—	„
9) Niedobór z roku ubiegłego	12798.84	„
Razem	29124.68	koron

Na pokrycie wydatków

a) Subwencja Sejmu (spodziewana) . . . 16000.— koron

Pozostaje do pokrycia z funduszków To-
warzystwa 13124,68 koron

383

c) **Inne szkoły Towarzystwa.**

Przedewszystkiem podnieść wypada uchwałę ogólną Zarządu głównego, dotyczącą nauczycieli wszystkich szkół Towarzystwa. Wobec tego, że są to siły w znacznej części nienukwalifikowane, nie objęte przeto ustawą o regulacyi płac, wyznaczono wszystkim nauczycielom remuneracyę roczną po 200 koron, z tym dodatkiem, aby Rada szkolna krajowa wymieniała ten fakt w warunkach konkursu, czyniąc go zależnym od sprawozdań składanych Towarzystwu, a świadczących o sumiennej i gorliwej działalności nauczyciela zarówno w szkole jak i poza szkołą (wypożyczalnie, nauka dopełniająca, uczenie analfabetów i t. p.).

1. Szkoła w Tomaszowcach dla osadników mazurskich w okręgu Kałuskim rozwija się nadal pomysłnie w obu swych oddziałach, na „Marceli“, gdzie uczą, jak dotąd dwie nauczycielki: kierowniczką panna Karolina Łucz-kiewicz i panna Joanna Baczyńska, oraz w „Dębinie“, gdzie szkołę prowadzi panna Wanda Rzeczycka,

1) Do szkoły na Marceli uczęszcza

a) na naukę codzienną:

chłopców	86	
dziewcząt	87	= 173

b) na naukę dopełniającą:

chłopców	29	
dziewcząt	18	= 47
Razem	. .	220

2) Do szkoły w Dębinie:

a) na naukę codzienną:

chłopców	68	
dziewcząt	56	= 124

b) na naukę dopełniającą:

chłopców	7	
dziewcząt	11	= 18
Razem	.	. 142

Ogółem w Tomaszowcach pobiera naukę 362 dzieci (346 w roku zeszłym).

Wzniesienie własnego budynku szkolnego w Dębinie staje się tak naglącem, iż Zarząd główny uważa to za jeden z najważniejszych punktów swego programu na najbliższą przyszłość.

2. Szkoła im. Adama Asnyka w Delajowie pozostaje pod kierownictwem p. Stanisława Fitza. Na wykończenie budynku szkolnego Zarząd główny uchwalił kredyt do wysokości 2600 koron.

Na naukę codzienną uczęszcza:

chłopców	48	
dziewcząt	54	= 102

Zorganizowaną jest również nauka dopełniająca.

3. Szkoła w Dołhej Wojniłowskiej im. Tadeusza Kościuszki. Nauki udziela panna Michalina Szczerbakówna.

Liczba dzieci

a) na naukę codzienną:

chłopców	38	
dziewcząt	43	= 81

b) na naukę dopełniającą:

chłopców	8	
dziewcząt	8	= 16
Razem	.	. 97

4. Szkoła w Łukawcu Wiśniowskim im. Adama Asnyka jest prowadzona przez p. Zofię Hryniewiczównę. Do szkoły uczęszcza:

a) na naukę codzienną:

chłopców	70	
dziewcząt	62	= 132

b) na naukę dopełniającą:

chłopców	16	
dziewcząt	19	= 35
Razem	.	. 167

5. Szkoła w Hołoskowie im. Franciszka Karpińskiego, prowadzona przez p. Jadwigę Dąbrowicką miała frekwencję:

a) na naukę codzienną:

chłopców	58	
dziewcząt	60	= 118

b) na naukę dopełniającą:

chłopców	5	
dziewcząt	6	= 11
Razem	.	. 129

Szkoła w gminie św. Józef (Majdan Graniczny) pod Kołomyją im. Adama Mickiewicza, założona w roku zeszłym, posiada dwie siły nauczycielskie: pana Juliana Pokornego i pannę Emilię Arbaszewską. Do szkoły uczęszcza:

Stopień I	chłopców	56	
	dziewcząt	44	= 100
Stopień II	chłopców	38	
	dziewcząt	50	= 88
Stopień III	chłopców	33	
	dziewcząt	31	= 64
	Razem	.	. 252

7. Szkoła w św. Stanisławie, im Adama Mickiewicza; prowadząca siostra Elżbieta Janicka, sprawozdania nie nadesłała.

8. Szkoła w Ulicku Serekiewicz im. Tadeusza Kościuszki, prowadzona obecnie przez p. Stefanę Michalikównę, liczy dzieci:

a) na nauce codziennej:

chłopców	24	
dziewcząt	36	= 60

b) na nauce dopełniającej:

chłopców	7	
dziewcząt	8	= 15
Razem	.	. 75

1562
383
1189

Ogółem w 9 szkołach Towarzystwa jest 19 sił nauczycielskich, 14 kwalifikowanych, a 5 niekwalifikowanych, pobiera zaś w nich naukę 1567 dzieci.

d) Nauka języka polskiego na Bukowinie.

Wskutek wymienionych już w sprawozdaniu zeszłorocznym trudności i przeszkód zewnętrznych, nauka języka polskiego na Bukowinie rozwija się słabo i nie wykazuje należytych postępów.

I. W Suczawie pobierało naukę:

chłopców	55
dziewcząt	64
Razem	. . 119

W roku ubiegłym udzielał lekcyj bezpłatnie ks. Kano-nik Bogdanowicz po jednej godzinie tygodniowo, obecnie je-dnak brak nauczyciela, a jeżeli się odpowiedni na przyszłość nie znajdzie, może to grozić zwinięciem zupełnem nauki.

II. W Serecie pobierało naukę 54 uczniów w 3 od-działach. Nauki udzielał p. Rudolf Malinowski po 4 godziny tygodniowo za roczną remuneracją 200 koron.

Sprawa nauki języka polskiego w szkołach bukowiń-skich zasługuje na baczną uwagę Towarzystwa i przyszły Zarząd powinien przeprowadzić należytą organizację tej nauki i czuwać nad jej wykonaniem; w tej też myśli obecny Zarząd zwrócił się do Koła Towarzystwa w Czerniowcach, by pod tym względem użyczyło mu poparcia i pracy. W pierwszym rządzie bowiem Koło czerniowieckie do tej pracy powinno się poczuć. Zarząd główny nie poskapi mo-ralnego i materialnego poparcia.

e) „**Dar narodowy 3 maja**“.

Brak jednolitego planu w całej działalności Towarzystwa, a w szczególności w organizacyi Kół miejscowych, planu, któryby zmierzał do poważniejszego zasilenia kasy głównej Towarzystwa i wytworzył źródło dochodów dla ogólnych celów Zarządu głównego poza częścią wpływów, jakie Koła na podstawie statutu i uchwał Walnych zgromadzeń są obowiązane uiszczać, zniewolił Zarząd główny do podjęcia w tym kierunku akcji, jaka jest podstawą znakomitych zasobów „macierzy czeskiej“ i finansową podwaliną tej wzorowej organizacyi narodowej. Po raz pierwszy wdrożoną została akcja składkowa na „dar narodowy 3 maja“. Przebieg tej akcji wszystkim jest znany — tu zaś podać należy nam moralny i materalny wynik tej akcji, aczkolwiek nie jest ona jeszcze ukończoną, a ogrom materiału nie pozwoli sporządzić ostatecznego jeszcze zamknięcia zebranego funduszu. W chwili, kiedy sprawozdanie to znajdzie się pod prasą, wpłynęło na 2 tysiące rozesłanych po kraju arkuszy składkowych około 400 list, które przyniosły 4300 koron. Nie jest to wiele, lecz gdy zważymy, że na listy te wpisało się przeszło dotychczas 10.000 osób, to musimy przyznać, że społeczeństwo nasze bardzo jest ofiarne i gdyby niektóre Koła pilniej i ochotniej przyłożyły były rękę do dzieła, rezultat byłby znakomity. Z prawdziwem zadowoleniem wskazać możemy na Koło męskie w Stanisławowie, które znakomicie pojęło intencję Zarządu głównego. Listy tego Koła pokryte tysiącami nazwisk składujących groszami robotników, nie mniej inteligencyi miejscowej, będą dowodem, a i przykładem na przyszłość, co może zdziałać dobra wola i zapobiegliwość. Należy żywić nadzieję, że sprawie „daru 3 maja“ poświęcą na przyszłość wszystkie Koła gorliwsze starania, by praca ta, dzięki wydatnej ofarności społeczeństwa przyniosła Towarzystwu znaczniejsze sumy, któreby pozwoliły spełnić tyle a tyle ważnych zadań, jakie „Szkołę ludową“ oczekują w przyszłości nawet najbliższej.

f) **Inne czynności Zarządu.**

W myśl uchwały walnego zgromadzenia Zarząd główny wydał, podobnie jak w roku zeszłym, Odezwę do Zarządów gminnych Galicyi, wzywając je do popierania Towarzystwa

„Szkół ludowej“. Odezwa, odbita w 3000 egzemplarzy, została rozesłana do Kół, które ją mają rozpowszechnić w swoich okręgach; uskuteczniło to w końcu Maja, o rezultatach więc sądzić jeszcze nie można.

Uchwalona również i przygotowana do druku Odezwa do ogółu, treści podobnej, nie została dotąd wydana ze względu na rozpoczętą w tym czasie akcyę „Daru narodowego 3 Maja“.

Aczkolwiek Zarząd główny starał się postawić stosunki z Kołami na stopie jak najściślejszej, pozostawiały one wiele do życzenia, nie pod względem formy i stałości tych stosunków, ale pod względem ich treści, mianowicie większa łączność i bliższe porozumienie na punkcie przedsiębranych czynności, większa jedność działania okazuje się niezbędną, w tym też celu Zarząd główny przedstawi walnemu zgromadzeniu odpowiednie wnioski.

Kół nowych powstało pięć, nie licząc Koła w Żółkwi, które dotąd nie uzyskało zatwierdzenia Statutu i wznowionego po trzechletniej przerwie Koła w Tuchowie. Doniosłe znaczenie dla dalszego rozwoju Towarzystwa mieć może zawiązanie Koła włościańskiego na powiat Tarnobrzeski, obok miejskiego, istniejącego w samym Tarnobrzegu, jest to bowiem pierwsze w Galicyi Koło czysto ludowe. Dalej powstały Koła w Czernichowie, Limanowej, Krośnie i Trembowli.

Lustracyj dokonano Kół: w Brzeżanach, Czerniowcach, Karwinie, Łańcucie, Magierowie, Oświęcimie, Peczenizynie, Sieniawie, Śniatynie, Stanisławowie (Koło Pań), Dobromilu, Stryju, Przemyślu, Drohobyczu. Nadto zarządzono lustracye na podstawie organizacji okręgów lustracyjnych w Kołach: Zbaraż, Podhajce, Trembowla (okręg Tarnopol), Seret, Suczawa (okręg Czerniowce), Przemyślany, Stanisławów (męskie) (okręg Koła imienia Asnyka, Lwów), Krzeszowice, Zwierzyniec (okręg Kraków Koła I), Turka, (okręg Sambor), Biała, Żywiec, Miłówka (okręg Koła Pań, Kraków), Dąbrowa, Tuchów, Ciężkowice, Dębica, Mielec, Tarnobrzeg, Kolbuszowa, Frysztak (okręg Tarnów), Jasło, Rzeszów, Limanowa (okręg Nowy Sącz). Część wymienionych tu Kół jest w toku lustracyi i ma już wyznaczone terminy.

Z podań gmin, szkół i innych instytucyj o subwencyę niektóre załatwiono odmownie, przyznano natomiast następujące: Gminie Miękiśz Stary (powiat Jarosławski) 200 koron na wykończenie budynku szkolnego, wzniesionego sumptem prywatnym ks. Bikowskiego; Gminie Głęboka od Hołosków darowano pod budowę szkoły grunt, będący własnością To-

warzystwa, z tym warunkiem, że językiem wykładowym będzie polski; na wypożyczalnię w Morawskiej Ostrawie wyasygnowano, podobnie jak w roku zeszłym 200 kor., na prośbę Sądu Obwodowego w Wadowicach przeznaczono 30 kor. na zakupno książek dla miejscowej Czytelni więziennej; dla szkoły nakoniec w Lackiej Woli zakupiono za 10 kor. zeszytów szkolnych. Z wydatków nadzwyczajnych na szkoły własne Towarzystwa wymienić jeszcze należy 200 kor. na wydzierżawienie i adaptację budynku szkolnego w Tomaszowcach, oraz zakupno Mapy Polski dla szkoły w Św. Józefie.

Sprawa założenia Bursy imienia Adama Mickiewicza w Czerniowcach niewiele posunęła się naprzód. Zarząd główny uznał przede wszystkim za konieczne założenie osobnego Towarzystwa Bursy, choćby ze Statutem wzorowanym na Bursie krakowskiej. Projekt ten wraz z wzorem Statutu został przesłany Kołu Pań w Czerniowcach z tem nadmieniem, że skoro mające powstać Towarzystwo otrzyma zatwierdzenie i Bursę założy, Zarząd główny przystąpi doń w charakterze członka założyciela, a oprócz uchwalonej już jednorazowej zapomogi w kwocie 2000 kor. udzielać mu będzie poparcia w miarę możności pod warunkiem, że Bursa pielegnować będzie język polski oraz naukę historii i literatury polskiej.

Wobec konkursu, grożącego nowozałożonemu „Domowi Polskiemu“ w Morawskiej Ostrawie, w myśl rezolucyi walnego zgromadzenia Towarzystwa Szkoły ludowej, Zarząd główny posłał na walne zgromadzenie Towarzystwa Domu dwóch delegatów celem zbadania stanu rzeczy na miejscu. Na podstawie złożonego przez nich sprawozdania, Zarząd uznał w zasadzie za konieczne niesienie pomocy Domowi Polskiemu, sprawy jego bowiem przedstawiały się zupełnie czysto i tylko przy braku poparcia materyalnego mogły być narazić na szwank nasz honor narodowy. Ze względu jednak na to, że Statut Towarzystwa Szkoły ludowej zabrania wyraźnie naruszania funduszu zakładowego, Zarząd nie mógł wystąpić z pomocą bezpośrednią, uznając jednak potrzebę energicznej akcji poza Towarzystwem, polecił Prezydyum wzięcie na siebie odpowiedzialnej inicjatywy. Tą drogą został zawiązany specjalny Komitet Obywatelski, który ułożył plan akcji ratunkowej, wezwał ogół do składek, zebrał około 15.000 kor. i czuwając bezpośrednio nad dalszem prowadzeniem sprawy na miejscu, tymczasowo przynajmniej zażegnał niebezpieczeństwo likwidacyi Domu Polskiego. Spełniając uchwałę Walnego Zgromadzenia, przystąpił Zarząd główny do Towarzystwa „Uniwer-

sytetu ludowego“ jako członek założyciel z wkładką jednorazową 200 kor.

Na zakończenie nadmienić wypada, że spadek po ś. p. Neumannie został w całości zrealizowany. Zmarły w Tarnopolu emerytowany profesor gimnazjalny ś. p. Michał Dura pozostawił Towarzystwu legat 1000 koron. Nadto Zarząd główny zgodził się przyjąć do swego funduszu żelaznego Książeczkę Kasy Oszczędności na 2000 kor., legowaną przez ś. p. Zofię Lewicką Lwowskiemu Kołu Pań z prawem używania tylko procentów, a w zamian wyasygnował Kołu takąż kwotę w gotówce.

g) Wnioski przekazane przez walne zgromadzenie.

I. Wnioski Komisji sprawodawczej (patrz str. 3 Sprawozdania):

Zarząd główny wydał odezwę do Gmin, o czym wyżej.

II. Wniosek p. Moszyńskiego (str. 4):

Wezwanie usilne do Kół o regularne nadsyłanie sprawozdań zostało rozesłane najprzód w okólniku l. 260, a następnie ponowione w okólniku drukowanym, zawiadamiającym o walnem zgromadzeniu.

III. Wniosek p. Kołakowskiego (str. 5):

Prezydyum ułożyło plan podziału na Okręgi, przyczem jedno Koło główne odbywałoby lustracje wszystkich Kół do Okręgu należących; uchwałę wykonano, jak wykazuje dział f) sprawozdania.

IV. Wniosek Komisji dla obmyślenia planu akcji (str. 7) został przekazany specjalnej Komisji z łona Zarządu głównego, która wypracowała program działalności Towarzystwa na rok następny. Program ten, uzupełniony na posiedzeniu plenarnem, będzie przedłożony walnemu zgromadzeniu.

V. Wniosek Zarządu głównego (str. 7):

Podanie o dopełnienie § 2 Statutu zostało wniesione, a wobec upłynięcia prawem przepisanego terminu, projektowana zmiana stała się obowiązującą.

VI. Wnioski Koła Męskiego w Krakowie (str. 8):

Projekty w tych wnioskach zawarte, zbyt rozległe, aby mogły być wykonane natychmiast, o ile wydały się Zarządowi głównemu możliwymi do przeprowadzenia w roku następnym, weszły do odpowiedniego programu (wniosek IV).

VII. Wnioski Koła Zakopańskiego (str. 8).

1) Zarząd główny polecił obmyślenie i wypracowanie szczegółowego projektu konkursu Komisji, złożonej z pp. Bartoszewicza, Sołtysika, Winkowskiego i Wojnara, ta jednak nie będzie w stanie wygotować przed walnem zgromadzeniem odpowiedniego referatu.

2) Wniosek 2 dotąd nie wykonany.

VIII. Wniosek p. Parczyńskiego (str. 8):

Zakupiono tylko jedną Mapę Polski dla szkoły w Św. Józefie.

IX. Wnioski Koła Akademickiego we Lwowie (str. 9):

1) Objęty programem (wniosek IV).

2) Wobec otrzymanej świeżo oferty ze strony „Krajowej wytwórco-handlowej spółki przyborów szkolnych“, odpowiedni referat szczegółowy poruczono p. Petelenzowi, skoncentrowanie jednak dostawy napotyka na poważne trudności.

X. Wniosek Koła w Morawskiej Ostrawie (str. 10):

Załatwiony jak wyżej.

XI. Wnioski Krakowskiego Koła Pań (str. 10):

Zarząd główny podziela najzupełniej zawarte w nich propozycje i w stosownej chwili przystąpi do ich urzeczywistnienia.

Przewodniczący:

Dr. Ernest Bandrowski.

Sekretarze:

Dr. Zygmunt Balicki.

Dr. Kazimierz Nitsch.

III. Wyszczególnienie kosztów administracji.

Lokal z opałem, oświetleniem i usługą kor.	412·58
płace i pomoc biurowa. "	960·—
druki "	1.635·80
księgi "	16·10
koszta biurowe "	138·96
oprawa kstążek "	5·40
koszta kongresu "	65·—
„ rantu "	58·80
„ walnego zgromadzenia "	16·—
„ nabożeństw żałobnych "	59·04
drobne wydatki "	36·70
Razem kor.	<u>3.404·38</u>

IV. Wydatki na budowę szkół i ich utrzymanie

(od założenia Towarzystwa).

Szkoła w Białej. kor.	167.967·—
„ „ Delejowie. "	15.504·50
„ „ Dołhej Wojniłowskiej "	8.165·11
„ „ Hołoskowie "	9.082·80
„ „ Hromohorbie. "	268·20
„ „ Łukawcu Wiśniowskim "	3.447·86
„ „ Majdanie granicznym "	10.115·31
„ „ Tomaszowcach "	1.640·—
„ „ Ulicku Serekiewicz "	7.668·29
Razem kor.	<u>223.859·07</u>

V. Bilans z d. 31. grudnia 1900 roku.

Stan czynny.

Koron.

Stan bierny.

Koron.

9. Depozyt fund. zakł. w Banku krajow.	73.500—	4. Fundusz zakładowy	74.978-34
11. Pow. Kasa oszcz. 18028	11.826-65	10. Filia Banku krajowego	21.615—
” ” ” 21317	5.135-69	16. Bursz w Czerwiowcach	211-28
13. Pocztowa Kasa oszcz.	16.962-34	19. Dom polski w Moraw. Ostrawie	239-19
17. Kasa	820-85	32. Fundacya ś. p. Dra Gabryela Sysaka	1.000—
36. Walory: książ. Tow. handl. Gorlice 4	1.587-02	33. Gimnazjum polskie w Cieszynie	51-50
książ. Tow. zalicz. Gorlice 854	16.000—	37. Różni: Drukarnia związkowa	1.580-20
kupony od oblig. 10 oblig. à K 2.000	177-10	38. Służebności: dożywocie p. Flo- rentyny Neuman	20.000—
w dep. sąd.	937—	Czysty stan czynny 31 gru- dnia 1900	26.307-74
18. Szkoła w Białej	20.000—		
30. Szkoła w Majdanie granicznym	37.114-20		
31. Szkoła w Tomaszow- cach	12.798-84		
	3.000—		
	200—		
Koron	Koron		
	145.983-25		145.983-25

Dr. Ernest Bandrowski
prezes.

Dr. Zygmunt Baticki
sekretarz.

Dr. Michał Koy
skarbnik.

Andrzej Oleś
rachmistrz.

VI. Rachunek strat i zysków za rok 1900.

Straty.

	Koron.
14. Koszta administracyjne	3.404·38
15. " Instrukcyi	164·68
23. Czytelnie ludowe	148·80
24. Nagrody i zapomogi	633·50
25. Koszta prawne	832·03
26. Odczyty	23·52
19. Szkoła w Ulicku	220·29
20. " Dołhej	226·85
21. " Hołoskowie	224·28
22. " Łukawcu	212·84
28. " Delejowie	357·72
30. " Majdanie gran. 129·71	
31. " Tomaszowcach 400—	1.771·69
2. Niedobór z roku 1900	4.950·17
Czysty zysk za rok 1900	26.307·74
Koron	38.236·51
Kraków, 23 marca 1901 r.	

Dr. Zygmunt Balicki
Sekretarz.

Dr. Ernest Bandrowski
skarbnik.
prezes.

Oleś
rachmistrz.

Zyski.

	Koron.
5. Wkłádki członków	149·29
6. Koła miejscowe	2.500·31
7. Dary i skłádki	768·23
8. Procenta	3.128·03
27. Podatek 3 maja	392·61
34. Zapis ś. p. dra K. Neumanna	31.298·04
Koron	38.236·51

VII. Uwagi do zamknięcia rachunków za rok 1900.

Za rok 1900 składa Zarząd główny sprawozdanie o stanie funduszków i obrotach na podstawie przyjętego dotychczas szematu, zauważa jednak, że powziął odpowiednie uchwały, zmierzające do dokładniejszego przedstawienia stanu funduszków całego Towarzystwa.

Dotąd podaje się bowiem tylko stan funduszu zakładowego bez względu na inne przedmioty, posiadające realną wartość i będące własnością Towarzystwa. Do tych należą: grunta, budynki, urządzenia szkolne, zbiory naukowe, biblioteki, któremi zawiaduje wprost Zarząd główny, tudzież liczne fundusze specjalne Kół miejscowych, urządzenia biur, czytelni i t. p., będące własnością Kół miejscowych.

Ażeby dać dokładny obraz z jednej strony działalności, a z drugiej zasobności Towarzystwa, postanowił Zarząd gł. zestawić inwentarz własności Towarzystwa „Szkoły ludowej“, którego celem będzie wykazanie, że fundusze powierzone czy to w formie darów i zapisów, czy wkładek od członków, zostały nieuszczerplone, że nimi oględnie administrowano i że Towarzystwo po 9-cio letnim istnieniu ma dziś na swoje cele wcale okazały majątek.

Dla uzyskania potrzebnych do tego dat rozesłał Zarząd główny stosowny kwestyonaż do Kół miejscowych i Zarządów szkół własnych, oraz subwencyonowanych. Odpowiedzi na ten kwestyonaż nadchodzą, choć jeszcze z wielu Kół ich nie ma — skoro się całość zbierze, sporządzi Zarząd główny inwentarz majątku całego Towarzystwa według stanu z 1-m stycznia 1901 tak, że wiek XX będzie już zupełnie prawidłowo pod względem rachunkowym rozpoczęty.

Zestawienie stanu majątkowego całego Towarzystwa powinno mieć i ten skutek, że zwróci uwagę osób, którym cele Towarzystwa nie są obce, na oględny a ofiarny Zarząd fun-

duszami Towarzystwa, rozniesie wiadomość pomyślnego stanu finansowego na wszystkie strony i pozyska Towarzystwu chętnych członków i chętnych ofiarodawców.

A chociaż stan finansów Towarzystwa (przy uwzględnieniu krótkiego czasu jego istnienia) względnie dość pomyślnie się przedstawia, ofiarność ogółu bardzo nam potrzebna, bo mamy do pokrycia niedobory funduszu bialskiego, szkoły w Tomaszowcach, w Majdanie granicznym i t. d. a nadto Koła niektóre, nie uwzględniając przedstawień Zarządu głównego, porywają się o słabych siłach na budowę szkół, których utrzymanie z braku innych czynników konkurencyi — w znacznej części na Zarząd główny spadnie, a można przewidywać, że i do budowy (zwłaszcza w stadium wykończania) będzie Zarząd główny musiał dołożyć.

Taka decentralizacya i niekarność Kół odbija się na działaniu, a zarazem i na finansach Zarządu głównego, który nawet w razie, gdyby do specjalnych celów Kół nic nie dokładał, traci to, coby mu Koła na ogólne cele oddać mogły, gdyby sobie nie stwarzały celów partykularnych.

W stosunku rachunkowym do Kół miejscowych zaszła też ta zmiana, że obecnie Koła otrzymywać będą potwierdzenia każdorazowych przesyłek gotówki, a nadto co miesiąc wykazy salda, a tym sposobem stworzy się jednolity, a wiarogodny materiał do zapisów książkowych i wzajemnej kontroli.

Do tego potrzeba było zorganizowania biura rachunkowego, co w części już wykonano, w części zaś w najbliższym czasie się wykona.

VIII. Budżet Towarzystwa „Szkół Ludowej” na rok 1901.

Dochody.

	Koron.
1. % od kapitałów	3.100.—
2. Wkładki członków	150.—
3. Dary	800.—
4. Wpływy z Kół	7.600.—
5. Dochody nadzwyczajne	2.400.—
6. Gotówka w funduszu obrotowym	11.890.—
7. Subwencya	11.200.—
8. Do pokrycia brak	10.760.—
	Koron . . 47.900.—

Rozchody.

	Koron.
1. Szkoła bialska	16.300.—
2. Dodatki nauczycielom w szkołach innych	2.800.—
3. Nauka na Bukowinie	600.—
4. Utrzymanie i ubezpieczenie br- dynków	1.200.—
5. Administracya	2.500.—
6. Koszta na budowę szkoły w Białej	7.000.—
7. Długi	2.000.—
8. Reszta na budowę szkoły w De- lejewie	1.500.—
9. Szkoła w Dębinie	8.000.—
10. Szkoła w Majdanie granicznym	4.000.—
11. Bursa w Czerniowcach	2.000.—
	Koron . . 47.900.—

Dr. Ernest Bandrowski

prezes.

Dr. Zygmunt Balicki

sekretarz.

Dr. Michał Koy

skarbnik.

Andrzej Oleś

rachmistrz.

III.

Koła miejscowe.

Podając niżej zestawienie treściwe z ruchu i działalności Kół miejscowych stwierdzić musimy, że na ogół działalność ta w roku sprawozdawczym była dość wydatną — w szczególności wschodnie okręgi kresowe zaznaczyły wybitnie swe dążenia przez zakładanie dość licznych czytelni wiejskich, w czym innym Kołom przodowały: Tarnopol, i Jasło. Z drugiej strony mimo usiłowań ze strony Zarządu głównego nie można przełamać apatii w Kołach, które mimo, że formalnie nie rozwiązały się, znaku życia nawet nie okazują — a nie poczuwają się chociażby do jednorazowej w całym roku odpowiedzi na kwestyonaryusz lub okólnik Zarządu głównego. Celem podniecenia tak suchotniczej egzystencji takich Kół, Zarząd główny będzie zmuszonym przedsięwziąć skuteczne jakieś środki.

1. Koło w Białej.

Przewodnicząca p. Hoffmanowa, sekretarz p. Adam Wojdałowicz, skarbnik p. Aniela Dubowska.

Koło założone w r. 1894, posiada 48 członków, prócz dość wydatnej akcji 3 maja, nie zaznaczyło w roku tym żywszej działalności. Członków posiada 48.

2. Koło w Bohorodczanach.

Założone w r. 1899, nie nadesłało sprawozdania.

3. Koło w Borysławiu.

Założone w r. 1898, nie nadesłało sprawozdania.

4. Koło w Bochni.

Istnieje rok pierwszy.

Walne zgromadzenie odbyte w lutym wybrało przewodniczącą p. Maryę Górską, zast. przew. p. Jadwigę Włodarczykową, sekretarką p. Maryę Stasiakównę, zastęp. sekr. p. Maryę Krałkównę, skarbniczką p. Wiktorynę Wiernicką, zast. skarb. p. Zofię Kazanowską. Członków 19.

5. Koło w Cieszynie.

Zajęło się zorganizowaniem składki 3 maja z dobrym skutkiem. Sprawozdań nie nadsyła.

6. Koło w Czernichowie.

Zawiazane w maju 1901 roku.

Walne zgromadzenie wybrało w dniu 17 maja 1901 r.: przewodniczącym Dra Stefana Surzyckiego, jego zastępcą ks. Wład. Jelonka, sekretarzem prof. Kornela Radziewanowskiego, jego zast. p. Ignacego Gorałowskiego, skarbniczką p. Julię Malinowską, jej zast. p. Honoratę Arctównę. Koło przystąpiło przedewszystkiem do urządzenia wypożyczalni książek i w miarę wzrostu funduszy do założenia czyteln. Wobec faktu, iż Koło Czernichowskie posiada garść ludzi chętnych do pracy i pełnych dobrej woli i zrozumienia naszych zadań, Koło temu wróżyć można, że pomyślnie i z korzyścią dla tamtejszej ludności rozwijać się będzie. Liczy 36 członków.

7. Koło w Chrzanowie.

Nie daje znaku żywotności.

8. Koło w Ciężkowicach.

Sprawozdania nie nadesłało.

9. Koło pań w Czerniowcach.

Nie nadesłało sprawozdania.

Ze sprawozdania lustracyjnego dowiadujemy się, że Koło posiada 203 członków. Przewodnicząca p. Matylda Zacharowa, sekretarz tymczasowy Dr. Świerzcha, skarbniczka p. Stefania Wallesowa.

10. Koło w Dąbrowej.

Założone w r. 1894.

Prezesowa p. H. Makarewiczowa, zast. Dr. Józef Datka,

sekretarka Henryka Braunowa, skarbnik Antoni Zaśkiewicz. Koło utrzymuje wypożyczalnię bezpłatną, zasila jak lat ubiegłych Kasę zarządu głównego bardzo wydatnie. Członków posiada 64.

11. Koło w Dębicy.

Sprawozdania nie nadesłało.

12. Koło w Dobczycach.

Sprawozdania nie nadesłało.

13. Koło w Dobromilu.

Sprawozdania nie nadesłało, lustracja wykazuje 24 członków.

14. Koło w Dolinie.

Zupełnie się rozbiło po ostatnim pożarze.

15. Koło w Drohobyczu.

Przewodniczący p. Leonard Wiśniewski, zastępca pan Dr. Franc. Majchrowicz, sekretarka p. Michalina Lerch, skarbnik p. Kazim. Eliaz.

Koło utrzymuje czytelnię w Stebniku i bezpłatną wypożyczalnię w Rychcicach, urządzało 3 razy kurs przygotowawczy do gimnazjum, z czego korzystało 70 uczniów. Staraniem zarządu odbył się wieczór ku czci Klementyny Hoffmanowej i wykład popularny. Liczba członków 93.

16. Koło w Dublanach.

Przewodniczący p. Tomasz Rylski, sekr. Tadeusz Brochocki, skarbnik Walerya Szalay. Koło nie nadesłało sprawozdania; zasila wydatnie kasę Zarządu głównego.

17. Koło w Fryszaku.

Nie nadesłało sprawozdania.

18. Koło w Gorlicach.

Przewodniczący Wojciech Biechoński; sprawozdania nie nadesłało.

19. Koło w Jarosławiu.

Przewodnicząca p. Adela Grabowska, zast. przew. Dr. Adolf Dietzius, sekretarka p. Wanda Niwińska, skarbnik p. Bolesław Wodziński, bibliotekarz p. Dr. Jan Hryniewiecki.

Koło utrzymywało szkołę sług i analfabetów. Starania o zyskanie przyborów szkolnych i odzieży dla biednej diałty szkolnej nie odniosły rezultatu. Nowych członków w roku ubiegłym zyskano 18, ogół jednakże niezbyt się towarzysstwem interesuje, wskutek czego posiedzenia i walne zgromadzenia rzadko dochodzą do skutku, a spełnianie zadań towarzystwa spoczywa na kilku jednostkach.

20. Koło w Jaśle.

Przewodniczący Dr. Andrzej Pawłowski, sekretarz Seweryn Kulczycki.

Koło sprawozdania szczegółowego nie nadesłało. Koło zajmowało się pilnie zakładaniem czytelni ludowych w powiecie i założyło ich pięć własnymi siłami — a to w Niepli, Niegłowicach, Osobnicy, Brzyskach i Warzycach.

21. Koło w Jordanowie.

Przewodnicząca p. Dolajs Magdalena, zast. ks. Michał Grudziński, sekretarka p. Wojciechowska Władysława.

Koło próbowało urządzać przedstawienia, odczyty, obchody, lecz natrafiało na przeszkody; zyskało jednak nowych członków, a cały dochód przesłało Zarządowi głównemu. Członków 37.

22. Koło w Kałuszu.

Przewodniczący p. Dr. Adolf Wurst, zast. p. Dr. Mieczysław Stanecki, sekretarz p. Tomasz Zaborniak, skarbnik Stan. Hellebrand.

Bezpłatna wypożyczalnia rozwija się, jak w roku ubiegłym. Starania Koła zwracały się głównie ku wybudowaniu szkoły w Kopankach, gdzie już zakupiono grunt i zebrano pewną ilość gotówki. Członków 60.

23. Koło w Karwinie.

Przewodniczący Wojciech Dziewoński, sekretarz Franc. Masny, zast. Winc. Tomasik, skarbnik Nowak Antoni.

Utrzymuje 2 wypożyczalnie i czytelnie, z których korzystają górnicy i rzemieślnicy. Członków posiada Koło 214 w tem nowo wpisanych 96.

24. Koło w Kolbuszowej.

Sprawozdania nie nadesłało.

25. Koło w Kołomyi.

Przewodnicząca p. Stefania Jasińska, zast. Karol Ba-licki, sekretarka Eugenia Bartoniówna, skarbniczka Micha-lina Głażewska.

Odbyło 3 posiedzenia. Zorganizowało nową czytelnię na przedmieściu Wincentówce; Koło rozwija już istniejące czytelnię i szkołę analfabetów, urządzało uroczyste obchody narodowe, a to: Konstytucji 3 maja i 500 letni jubileusz Uniwersytetu Jagiellońskiego, odbywało nadto popularne, bez-płatne pogadanki naukowe. Zarządowi nic przysłać nie może.

26. Koło w Kossowie.

W stadium organizacji pod kierunkiem pań: Maryi Jorkaschowej i Anieli Bursowej.

27. Koło w Krzeszowicach.

Nie nadesłało sprawozdania.

28. Koło I (męskie) w Krakowie.

Jak w latach poprzednich, tak i w roku ubiegłym Za-rząd zajmował się szkołą dla mężczyzn doros-łych czytać i pisać nieumiejących. Szkoła ta, jak dawniej mieści się w szkole wydziałowej św. Floryana i zostaje pod kierunkiem dyrektora tej ostatniej, p. Józefa Parczyńskiego.

Nauka odbywa się w niej w dwóch oddziałach, w nie-dziele i święta, od 2 do 4^{1/2} po południu. Wykład stanowią: nauka religii, czytania, pisania i rachunków.

W dniu 3-go maja 1900 r. Zarząd Koła, stosownie do polecenia Głównego Zarządu Towarzystwa, zajął się roz-mieszczeniem po handlach krakowskich list podatku na-rodowego. List tych rozesłano 60, **lecz tylko 49 handlów je przyjęło, 11 zwróciło**, nie chcąc podjąć się zbierania składki. Tych 40 list przyniosło bardzo skromną sumę, wykazaną w sprawozdaniu kasowem, **gdyż właściciele handlów nie oka-zali przychylności dla tego sposobu gromadzenia funduszy na cele oświaty ludowej!**

Praktycznijszem i skutecznijszem okazało się zbie-ranie składek zapomocą puszek, obnoszonej po handlach i lo-kalach publicznych, zainicjowane, jak to wiadomo z prze-szłorocznego sprawozdania przez p. Ludwika Małeckiego.

Zbieranie tych składek, które rozpoczęło się d. 6 lutego r. 1900., przyniosło dotychczas pokaźną kwotę 5500 koron.

Zarząd Koła, za wiedzą i zezwoleniem Zarządu Głównego, przeznaczył dochód z tej kwesty na budowę szkoły imienia Stanisława Konarskiego, we wsi Leszczyny, koło Biały, na granicy Śląska, gdzie wzniesienie szkoły polskiej, po dokładnem zbadaniu miejscowych stosunków, okazało się niezbędnem.

Zarząd wynalazł i zakupił już grunt odpowiedni pod budowę, mierzący 45 arów i 50 m² (1265⁰ □) za kwotę 3036 koron i czyni przygotowania do rozpoczęcia budowy, która jest tem pilniejszą, gdy „**Schulverein**“ w sąsiednim Lipniku zamierza wznieść szkołę niemiecką i ściagać do niej dzieci polskich robotników z pobliskich fabryk śląskich.

W celu załatwienia wszystkich wyżej wymienionych spraw Zarząd odbył osiem posiedzeń.

W roku sprawozdawczym przybyło Kołu czterech nowych członków, dziesięciu umarło, 4-rech wykreślono, **liczba członków** przeto zmniejszyła się o dziesięciu i wynosi obecnie **456**, licząc w to jednego członka honorowego, 14 członków założycieli i 8 dożywotnich.

29. Koło II (Pań) w Krakowie.

Założone 23 marca 1892.

Przewodnicząca Idalia Pawlikowska, sekretarka Marya Siedlecka.

Głównem staraniem Koła było wybudowanie w Zwardoniu szkoły im. królowej Jadwigi. W sierpniu odbyło się poświęcenie kamienia węgielnego a w grudniu nastąpiło jej otwarcie. Dla zebrania funduszków urządzano festyny w parku dra Jrrdana i w Zakopanem, a nadto bal; zbierano też pieniądze zapomocą puszek, umieszczonych po lokalach i handlach krakowskich, Koło opiekowało się szkołkami wiejskimi w Trojanowicach i w Wolicy, do których utrzymania przyczynia się przez opłacanie prestacyi szkolnych, udzielanie subwencyi nauczycielom, obdarzanie dziatwy po egzaminie książkami. Koło zajęło się także wycieczką dzieci przybyłych do Krakowa z Wietrzychowic, uczestniczyło przez delegatów lub przez wysyłanie telegramów w uroczystościach tak Towarzystwa jak ogólnonarodowych.

W dniu 3 maja 1901 roku zebrało Koło na „dar narodowy“ w urządzonym kiosku na plantach około 300 koron. Posiedzeń zarządu było 22, członków 259.

30. Koło III w Krakowie.

Skierowało swoją działalność wyłącznie na utrzymywanie 5 bezpłatnych wypożyczalni w Krakowie i jego okolicach a skuteczność tej pracy ilustrują liczby następujące. czytelników było 14,613, książek przeczytanych 20,577: Członków 188.

31. Koło IV (akademickie) w Krakowie.

Założone w czerwcu 1900 roku.

Przewodniczący Władysław Bolewski; zastępca Franciszek Stopa; sekretarz Zygmunt Ihnatowicz; skarbnik Marya Paszkowska.

Koło prowadzi szkołę dla analfabetów w Podgórzu; zapisanych było 153 uczniów, z tych uczęszczało regularnie 66 a mianowicie mężczyzn 19, kobiet 47 w wieku: mężczyźni 10—37 lat, kobiety 12—45 (60) lat.

Koło utrzymuje bezpłatne wypożyczalnie:

1) w Łękach i 2) Wokowicach (powiat brzeski);

3) w Wiśniczu Małym (pow. bocheński);

4) w Płazach (pow. chrzanowski);

5) w Radomyślu (pow. tarnobrzeski);

6) w Kostrzu (pow. podgórski);

7) w Czechowicach i 8) w Brunowie na Śląsku austr. w dwu ostatnich miejscowościach są także czytelnie utrzymywane przez Koło.

Komisja katalogowa oceniła 68 książeczek ludowych.

Koło liczy członków 104.

Podanie Koła o pozwolenie otwarcia kursów dla analfabetów w szkołach ludowych w Łobzowie i Czarnej Wsi pod Krakowem trzykrotnie przez Radę Szkolną krajową we Lwowie zostało odrzucone, a Koło podało to do wiadomości publicznej wnosząc rekurs do ministerium oświaty.

Odrzucona została również prośba Koła o pozwolenie umieszczenia ogłoszeń swoich w uniwersytecie, ponieważ „Koło nie ma kuratora“, mimo że „szkoła szermierzy“ i „klub szermierzy“ napewno kuratora niema a ogłoszenia swoje wywiesza w gmachach uniwersyteckich.

32. Koło w Limanowej.

Założone 15 września 1900.

Świeżo założone Koło rozwinęło odrazu ożywioną działalność, w czym niestety doznaje na każdym kroku niechęci

i przeszkód ze strony organów rządowych. Urządzono 5 wykładów popularnych z obrazami świetlnymi w obec znacznej zawsze (około 100) liczby słuchaczy. Wypożyczalnia książek rozwija się bardzo pomyślnie, uległa jednak pewnej przerwie, starostwo bowiem bezprawnie ją zamknęło, tak że trzeba było aż odwoływać się do namiestnictwa, które żądania starostwa uznało za nieuzasadnione. Koło przygotowało szkółkę drzew owocowych, ale dzieci nie mogą z niej korzystać, bo c. k. inspektor szkolny pod groźbą „zepsucia obyczajów“ zabrania dzieciom uczęszczać do tej instytucji. W tym jeszcze roku Koło otworzy kurs dla analfabetów, o ile miejscowe władze rządowe znów nie zechcą stawiać przeszkód instytucji, swobodnie istniejącej w każdym innym miejscu. Koło doznało poparcia jedynie ze strony Rady powiatowej. Członków z końcem r. 1900 było 35.

33. Koło im. Asnyka we Lwowie.

Wskutek zmian w wydziale działalność Koła była utrudniona. Mimo to założono 3 czytelnie (powiat mościski i podhajecki) i urządzono szereg obchodów narodowych przeznaczonych dla ludu. Dla uczczenia konstytucji 3 maja urządzono 3 obchody (jeden we Lwowie) i 2 odczyty, Koło zasiłło podręcznikami dwa prywatne kursa wykładów dziejów i rzeczy ojezystych i założyło dwa nowe. Liczba czł. 141.

34. Koło I (pań) we Lwowie.

Założone 4 kwietnia 1892 r.

Przewodnicząca Jadwiga Skałkowska, zastępczyni Eulalia Koeplowa i Stanisława Mostowska, sekretarka Anna Lewicka, skarbniczka Stanisława Bieńkowska.

W roku 1900 „Koło“ zakupiło grunt na ogród szkolny za 1048 kor. 20 gr. w Łukawcu wiśniowskim, zebrało na budowę nowej szkoły 2500 kor., założyło wspólnie z lwowskim „Kołem Akademickim“ bezpłatną czytelnnię wraz z wypożyczalnią książek we Lwowie, zaopatrzyło założone już dawniej trzy wypożyczalnie we Lwowie 366 książkami, założyło na Śląsku cztery nowe czytelnie w Zebrzydowicach, w Hażlachu, Rychwałdzie i w Zabłociu, do czytelní zamiejscowych wysłano tomów 1121; zaopatrzyło działkę szkolną w Łukawcu wiśniowskim i w Zniesieniu przyborami szkolnymi i ciepłym odzieniem wartości 136 koron.

Wraz z „Kołem Akademickim“ urządziło we Lwowie

uroczyste obchód 3 Maja i obchód rocznicy powstania z roku 1863. Zainauguowało we Lwowie akcyę ratunkową dla „Domu Polskiego“ w Ostrawie Morawskiej, samo zebrało na ten cel 714 kor. 58 gr. W celu uzyskania funduszków urządziło następujące przedsięwzięcia: wydało karty korespondencyjne, urządziło dwa odczyty, przedstawienie w teatrze, i wspólnie z „Kołem Akademickiem“ zabawę dla dzieci, wycieczkę do Brzuchowic.

Wraz z Zarządem pracują cztery komisye: wypożyczalniana, pod przewodnictwem pp. Ciesielskiej, Domagalskiej, Grynbergowej, Raciborskiej i Ungarowej, czytelniana, w której pracują pp. Koeplowa i Królikowska, finansowa i przemysłowa składająca się z pp. Czaplickiej, Horoszkiewiczówny, Jaworskiego Gr., Lewickiej Anny, Lewickiej Stanisławy, Łomnickiej, Reuttowej, Starzyńskiego Stefana i Starzyńskiej Amalii i filantropijna pod kierownictwem p. Blauthowej.

Wogóle w komisjach pracowało stale 39 osób, „Koło“ liczy członków 768, ale że nie płacą regularnie, więc Zarząd Koła postanowił w r. 1901 do każdego nieplacącego od lat paru członka wysłać zapytanie na piśmie, i w razie, jeżeli nie odpowie na pytanie, wykreślić go z „Koła“.

„Koło Pań“ zorganizowało także „Kółko dzieci“, które składają groszowe oszczędności na cele Towarzystwa. „Kółko“ to w r. 1900 złożyło 368 Kor. 58 groszy, i ubrania, zabawki, łakocie na Gwiazdkę dla dzieci w Łukawcu.

Zajmowało się też nauką wyrobów guzików, która to gałąź przemysłu rozwija się coraz pomyślniej, w r. 1900 dzięki niezmordowanym staraniom p. Starzyńskiej i jej pomocnikom wyrobiono we Lwowie, Zubny, Snopkowie, Szeparowicach, Korszowie i Kniaźdworze 14.652 tuz. guzików, za co wypłacono robotnikom 2103 Kor., sprzedano z tego do sklepów za 1403 Kor., reszta pozostała w zapasie na rok 1901.

35. Koło akademickie we Lwowie.

Przewodniczący Tad. Moszyński, zastępca Edmund Moczyński, sekretarz Wł. Dunin Wąsowicz, skarbnik Aleksander Medyński.

Koło to, które już w roku przeszłym należało do najczynniejszych, rozwinęło teraz jeszcze bardziej ożywioną działalność. Jako główne zadanie postawiło sobie szkoły dla dorosłych analfabetów i obok istniejących poprzednio 2 kursów

założono 2 nowe (męski i żeński), dla których pozyskano bezpłatne siły nauczycielskie. Do dawnych 10 czytelni ludowych przybyło 8; dwie z nich, umieszczone w salach szkolnych, nie funkcjonowały przez dłuższy czas z powodu zawieszenia ich w działalności przez okręgowych inspektorów szkolnych tak, że musiano je przenieść do mieszkań prywatnych. Czytelnie zasilono ogólną liczbą 1470 książek, które wpierv oceniła osobna komisya „kontroli książek“, pracująca wraz z komisją krakowskiego Koła akademickiego nad wydaniem rozumowego katalogu książek dla czytelni ludowych. Łącznie z lwowskimi Kółami Pań otworzono we Lwowie przy ulicy Łyczakowskiej publiczną bezpłatną czytelnię i wypożyczalnię książek, zaopatrzoną w 30 dzienników i 1015 tomów, a drugą — nieco mniejszą — na Żółkiewskim, łącznie z komitetem obywateli tegoż przedmieścia. Koło urządziło 31 odczytów we Lwowie i 26 w okolicy, głównie w rocznice narodowe, a nadto wraz z innymi Kółami obchód 3 Maja. W projekcie prac na przyszłość leży przede wszystkim wydawnictwo popularne imienia Jeża. Zarządowi głównemu przesłano 415 koron; liczba członków wzrosła do 589.

36. Koło IV (mieszane) we Lwowie

założone w r. 1888.

Przewodniczący Franciszek Rawita Gawroński (zrezygnował w lutym b. r.), zastępczyni Jadwiga Tomicka, sekretarz Edmund Moszyński, skarbniczka Felicya Popławska. Członkowie Zarządu: pp. Dulębina, Dr. Dwernicki, Morawski, Mossoczowa, Nussbaumowa, Podwińska, Rehmanowa, Ungarowa, Witkowska.

Koło utrzymuje i zasila funduszami bezpłatną wypożyczalnię książek przeznaczoną dla pracujących kobiet a mieszczącą się w szkole imienia Piramowicza. Wypożyczalnia liczy 786 tomów; osób stale wypożyczających 204; w ciągu roku wydawano książki 50 razy; wydano 4822 tomów; czasopism posiada 3 (Kurjer Lwowski, Zorza, Polak). W lokalu wypożyczalni urządzono w ciągu roku 13 odczytów. Cykl rozpoczęto wykładem na temat: „Jak można nauczyć się wiele nie ucząc się w szkole“. Dalsze wykłady były poświęcone historii i literaturze polskiej (7), geografii polskiej (3), higienie (1) i ekonomii (1). Nadto urządzono w tymże lokalu stosowne wieczorki muzyczno-deklamatorskie ku uczczeniu rocznicy konstytucyi 3 Maja i jubileuszu Sienkiewiczow-

skiego. — Kierowniczką jest p. Rozalia Witkowska. Pp. Franciszek i Antonina Gawrońscy ofiarowali kilkaset książek wraz z niezbędnymi przyborami celem założenia bezpłatnej wypożyczalni w jednej z miejskich szkół ludowych pod firmą Koła IV Towarzystwa Szkoły ludowej. Kierownictwo wypożyczalni zastrzegła p. Gawrońska dla siebie, poddając zresztą działalność wypożyczalni kontroli Zarządu Koła. Jakkolwiek wszystko należycie przygotowano, wypożyczalnia dotychczas nie mogła wejść w życie, ponieważ na wniesione przed kilku miesiącami podanie o pozwolenie użycia jednej z sal szkoły św. Elżbiety, Rada szkolna żadnej nie dała odpowiedzi. W bieżącym miesiącu przystąpi Koło do założenia dwu czytelni wiejskich w Uhrynowie i Koninie, do czego przygotowano już potrzebne książki. Pozostaje tylko jeszcze ostateczne porozumienie co do stosownego pomieszczenia czytelni. W obu wypadkach kierownictwo będzie powierzone włościanom.

Chcąc choć w części zapamięć ciągle odczuwać się dające luki i braki w literaturze ludowej powzięło Koło IV myśl popularnego wydawnictwa, któreby przy pomocy tematów zaczerpniętych z naszych najnowszych dziejów przyczynić się mogło do wyjaśnienia ludowi polskiemu wszystkich dzieł naszego obecnego politycznego położenia i stosunku do rządów zaborczych, i pouczenia go o prześladowaniach, jakich w bieżącej dobie doznajemy, oraz środkach obrony przeciw usiłowaniom wrogów zmierzającym do wypłenicia polskość. Wydawnictwo ma nosić imię T. T. Jeża. Ponieważ jednak przedsięwzięcie to przechodzi szczupłe siły Koła IV, przeto zawarto z lwowskim Kołem akademickim układ, na mocy którego akcja cała ma być prowadzoną wspólnymi siłami i funduszami.

Pierwszy tomik zawierający chlubny i z tyloma wypadkami naszych nowszych dziejów związany żywot T. T. Jeża jest już przygotowany do druku. Dalsze 3 tomiki mają przedstawić obecne położenie Polaków pod trzema zaborami. Na gwiazdkę rozdano w Szkole ludowej w Zamarstynowie kilkanaście ubrań dzieciennych, na gwiazdkę dla dziatwy Szkoły polskiej w Cieszynie zebrano wśród członków kwotę 40 koron i wysłano komitetowi urządzającemu.

Zarząd wysyłał stale swych delegatów do wspólnej Komisji lwowskich Kół Towarzystwa Szkoły ludowej i brał udział w jej pracach, z których przedewszystkiem wymienić należy obchód 3 Maja. Uchwałą wspólnej Komisji Kół poruczono Zarządowi Koła IV zajęcie się sprawą „daru narodowego 3 Maja“. Dotychczas wpłynęło na ten cel z list składkowych

i puszek bez mała 1000 koron. Ponieważ dość znaczna ilość list nie została jeszcze wycofana, cyfra ta jeszcze wzrośnie. Pobór podatku 3 Maja urządzono na większą skalę poraz pierwszy i choć wyniki uzyskano jak na stolicę kraju dość skromne, przecież zdobyte w tym roku doświadczenie pozwala żywić nadzieję, że akcja w tym kierunku przysparzać będzie Towarzystwu z roku na rok coraz większe kwoty.

Członków opłacających wkładki liczy Koło 152.

Nie nadesłały sprawozdań:

37. Koło w Łańcucie.

38. Koło w Magierowie.

39. Koło w Mielcu.

40. Koło w Miłowie.

41. Koło w Myszynie.

42. Koło w Morawskiej Ostrawie.

Przewodniczący Dr. W. Seidl, sekretarz Wacław N. Nakęski, skarbnik St. Setkowicz.

Koło jest jedynem ogniskiem, skupiającem polską ludność robotniczą, wystawioną na germanizacyjne i czechizacyjne zapędy współmieszkańców i jako takie zasługuje na specjalną pieczę ze strony Towarzystwa. Zorhanizowanie szkoły ludowej dla diatwy polskiej jest pilną potrzebą miejscową. Koło wniosło w ostatniej chwili obszerny memoriał w tej sprawie na ręce Zarządu głównego.

43. Koło w Nowym Sączu.

Przewodniczący Dr. Edward Zieliński, sekretarka Emilia Gajewska.

Koło sprawozdania nie nadesłało, nie można przeto podać szczegółów jego działalności. Wiadomem jest jedynie Zarządowi głównemu, że Koło w roku bieżącym przystępuje do budowy szkoły ludowej w Januszowej.

44. Koło w Nowym Targu.

Przewodniczący Wincenty Łobos, sekretarz Ludwik Dickmay, skarbniczka p. Izabela Liberakowa.

Koło prowadzi wypożyczalnię książek; zajęło się gorliwie akcją „daru 3 Maja“. Członków?

45. Koło w Oświęcimiu.

Przewodniczący Jul. Kulczycki, zastępca Jan Stankiewicz, sekretarz Stanisław Serwoński.

Posiedzeń odbyło 12. Życie Koła koncentruje się w czytelni, połączonej z wypożyczalnią książek. Ruch jest tu znaczny, ale instytucja ma za mało cech ludowych, podnoszących oświatę, przeważnie bowiem korzysta z niej inteligencja. Zarząd opiekował się działalnością szkolną, rozdając nagrody, a biednym uczniom odzież. Członków 75.

46. Koło w Peczenizynie.

Nie nadeszło sprawozdania.

47. Koło w Podhajcach.

Przewodniczący Dr. St. Choróbski, sekretarka Wanda Choróbska, skarbnik Jan Wilusz.

Koło utrzymuje bezpłatną wypożyczalnię. Członków 50. Zarządowi głównemu odesłało 160 koron.

48. Koło w Półwsiu Zwierzyńckiem.

Przewodniczący Dr. Bolesław Komorowski, zastępca Jan Wojtyga, sekretarz Ignacy Szulc, skarbnik Winc. Markiewicz.

Mimo starań i prób Zarządu, który odbył 6 posiedzeń, Koło wskutek apatii członków nie rozwija się ani pod względem finansowym ani co do szerzenia oświaty ludowej. Istnieje tylko, jak dawniej, bezpłatna wypożyczalnia książek.

49. Koło w Przemyślanach.

Przewodniczący Konstanty hr. Romer, zastępczyni Jadwiga Hyżycka, sekretarka Marya Popowiczowa, skarbnik Czesław Wójcicki.

Odbyło 9 posiedzeń. Przy istniejących dwu wypożyczalniach założono czytelnię ludową, ciesząc się wielkim powodzeniem. Oprócz tego istnieje jedna wypożyczalnia bez czytelni, a Zarząd postanowił w najbliższym czasie założyć dwie czytelnie w okolicznych gminach, których ludność, przeważnie polska, sama w tym kierunku życzenie wyjawiała. Działalność

Koła jest zatem skuteczna. Członków nowych zjednano 22, liczba ich ogólna wynosi 92.

50. Koło w Przemyśle.

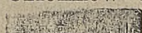
Przewodnicząca Matylda Bartelmusowa, sekretarka Wincenta Tarnawska.

Koło podjęło budowę szkoły w Rzeczpolu, pod którą położono kamień wygielny w dniu 27 Czerwca 1900 r. Szkoła już pod dachem i z nowym rokiem szkolnym zaroi się w niej od dziatwy polskiej. Obok tego prowadziło dalej czytelnie w lokalu taniej kuchni w Przemyśle i Porażu, urządziło wie czorek listopadowy. Członków 212. Zarządowi nic nie przesłano

51. Koło w Rawie ruskiej.

Przewodnicząca J. Jaroszowa, sekretarz J. Szymałaskarbniczka H. Skrzyszowska.

Koło walczy z apatyą publiczności tak co do zbierania funduszów, jak i co do pracy nad oświatą ludu. Mimo to, dzięki energii przewodniczącej, p. Jadwigi Jaroszonej, urządziło trzecziesięczny kurs dla analfabetów w dwu oddziałach, męskim i żeńskim; uczniów było razem 47, rezultaty dobre. Członków 58.

52. Koło w Rzeszowie.

Przewodniczący ś. p. Dr. Jul. Malec, zastępczyni Gabryela Stanisłowa, sekretarz Wojciech Książek, skarbnik Kazimierz Salwach.

Koło utrzymuje dwa kursa analfabetów. Członków 38, (tylko?). Zajęło się gorliwie akcją „daru 3 Maja“.

53. Koło w Radziechowie.

Po 3 letniej beczynności na nowo się zorganizowało pod przewodnictwem p. M. Prebendowskiej, sekretarkę wybrano Maryę Więckowską, skarbniczką Karolinę Sadowską. Zarządowi przesłało w r. 1901 355 K. 70 h.

54. Koło w Samborze.

Przewodniczący Dr. Fr. Tomaszewski.

Towarzystwo Szkoły ludowej ma głównie na celu zakładanie i utrzymywanie szkół polskich w miejscowościach, w któ-

rych ludność polska jest w mniejszości i może uleść wynarodowieniu i w tej myśli wysłało Koło znaczną część swych dochodów, bo 160 koron, do Zarządu głównego. Obok tego jednak praca Koła skierowaną była także na cele miejscowe i tak a) Koło utrzymywało bezpłatną wypożyczalnię książek dla uboższej ludności, b) od Października 1899 do 15 Maja 1900 utrzymywało szkołę dla analfabetów, której jednakże w roku bieżącym z powodu braku funduszy nie otworzyło, c) urządziło wieczór Sienkiewiczowski. Członków było 96, na takie miasto jak Sambor liczba mała i dziwić się trzeba, że wobec niskiej wkładki wynoszącej 2 koron na cały rok nie znalazło się w naszym mieście więcej osób, którymby sprawa utrzymywania naszej narodowości na kresach i szerzenie oświaty leżały na sercu.

55. Koło Pań w Sanoku.

Przewodnicząca T. Drewińska, sekretarka Adolfina Nieprzecka.

Koło zajmuje się dwiema czytelniami, w Olchowcach i Jędruszkowcach, obdarza działkę szkolną książkami. Na dochód utrzymywanej drugi rok szkoły analfabetów urządziło obchód rocznicy styczniowej i zyskało dochód z przedstawienia amatorskiego. W łonie Koła zawiązał się Komitet odczytowy, który urządził kilka wykładów popularnych (prelegenci pp. Bielak, Grzędzielski, Borzemski, Dr. Zaleski). Posiedzeń Wydziału było 8, członków liczy Koło 107.

56. Koło w Sieniawie.

Przewodniczący ks. kanonik Tomasz Włazowski, sekretarz Władysław Michalik, skarbnik Franciszek Wendekar.

Koło utrzymywało i nadal bezpłatną wypożyczalnię i zajęło się żywo obznajomieniem tamtejszej publiczności z działalnością Towarzystwa Szkoły ludowej; jego staraniem przysłała do skutku piękna uroczystość poświęcona pamięci ks. Konarskiego. Członków 50.

57. Koło w Serecie (Bukowina).

Nie nadesłało sprawozdania.

58. Koło w Śniatynie.

Przewodnicząca Leontyna Szulcówna, zastępca ks. Michał

Borowy, sekretarka Helena Gąsiewiczówna, skarbniczka Ludmiła Dąbrowicka, bibliotekarz Konrad Berko.

Odbyło 8 posiedzeń. Koło nie mogło otworzyć szkoły analfabetów z przyczyny, że lud niechętnie garnie się do nauki. W celu zachęcenia Koło urządziło wykłady popularne, które w ogólności zainteresowały licznych słuchaczy. Tą drogą potrafi Koło niezawodnie usunąć niechęć czy apatję oświatową tamtejszego ludu, poczem i szkoła analfabetów i w ogólności ruch oświatowy się rozbudza. Członków 63.

59. Koło pań w Stanisławowie

Założone 4 maja 1892.

Przewodnicząca Wilhelmina Nemetzowa, zastępczyni Marya Dydyńska, sekretarka Ksawera Mroczkowska, skarbniczka Adela Macurowa.

Posiedzeń zarządu 8. Koło opiekowało się otwartą w r. 1899 szkołą w św. Stanisławie, a uczące tam Siostry zakonne rozszerzyły swą działalność założeniem szkoły dla analfabetów. Nadto Koło założyło w dwu wsiach biblioteki ruchome i wydało 72 K. na stypendya dla 2 uczennic. Subwencyi udzieliły: Rada powiatowa i gmina miasta Stanisławowa. Członków 176.

60. Koło męskie w Stanisławowie.

Przewodniczący Dr. Edm. Lorsch, sekretarz Maciej Zeguda, skarbnik Stefan Kakowski. Posiedzeń 6. Koło utrzymuje szkołę analfabetów w Knihylinie kolonii i Knihylinie Górcze. Energicznie zajęło się zebraniem „daru 3 maja“ (przeszło 600 koron). Członków 79.

61. Koło w Stryju.

Przewodnicząca p. Józefa Serkowska.

Wydział odbył 5 posiedzeń, na których radził o sposobach zjednywania członków i postanowił urządzić odczyty na rzecz szkoły analfabetów, starania te jednak nie odniosły zupełnie skutku. Koło po wielu trudnościach doprowadziło do końca budowę szkoły w Chromohorbie, tak, że w r. b. dzieci uczyć się będą w naszym budynku; prowadzi szkołę analfabetów i bibliotekę dla dziewcząt. Członków 100.

62. Koło w Suchy.

Przewodniczący p. Bielecki, sekretarka Marya Gawlik, skarbnik Karol Bartmański, posiedzeń 5.

Koło prowadziło jak po inne lata bezpłatną wypożyczalnię książek i pism dla ludu i urządziło w styczniu 1900 Jasełka na dochód bursy Czerniowieckiej. Koło skarży się na niesłychaną apatję miejscowej publiczności dla celów Towarzystwa. Członków 65.

63. Koło w Suczawie (na Bukowinie).

Założone 5 marca 1893.

Przewodniczący ks. Józef Cewe.

Koło zajmuje się nauką języka polskiego, którą pobierało 119 dzieci — i utrzymuje wypożyczalnię książek, z której korzysta prócz polskiej inteligencji także pewna część mieszczan i włościan. Członków 53.

64. Koło w Tarnobrzegu, (miejskie)

Założone 23 lipca 1893.

Od 3 lat właściwie nie istnieje, w ciągu tego czasu bowiem nie odbyło się ani jedno posiedzenie. Jedynie gorliwości dra Momidłowskiego przypisać należy, że ściągnął wkładki za r. 1898 i 1899 i zebrał 78 koron jako dar narodowy.

65. Koło włościańskie w Tarnobrzegu

Organizuje się i przygotowuje do otwarcia czyteln. Członków zgłoszonych przeszło 300.

66. Koło w Tarnopolu.

Przewodniczący Dr. Kazimierz Promiński, zast. Winc. Ferenz, sekr. Witold Ostrowski, skarbnik Eug. Kesse.

Budzić na kresach uśpioną świadomość narodową ludu polskiego było hasłem Koła. Terenem działalności był jedynie powiat tarnopolski, gdzie potrzeba długich lat wyężonej pracy. Czytelnię założono 15; a dawne uzupełniono. W ostatnim roku powstały w Zagrobeli pod Tarnopolem, Bucniowie, Seredyńcach, Kokutkowcach, wypożyczalnie w Nastasowie i Issypowcach — zamierzone są czytelnie w Józefówce, Hrowicy, Hłubówku wielkim. Czytelnie znajdują się prawie wyłącznie w prywatnych mieszkaniach wieśniaków, dzięki szczodrości JW. p. ordynata Czarkowskiego - Golejewskiego. Czytelnia w Zagrobeli mieści się bezpłatnie w pięknym budynku. W gminie Maryance założyło Koło rodzaj ruchomej czytelni. W czytelniach zamierzone są w roku przyszłym

wykłady popularne — na razie odbywały się one w Zagrobeli (7 odczytów) i w Płotyczy (jeden). Do 11 czytelników zakupiono z powodu jubileuszu Sienkiewicza po 1 egz. trylogii. Koło podjęło inicjatywę w założeniu nowych kół w Trembowli, Zbarażu, Mikulińcach, Skalać i Podwołoczyskach. Na razie powstało tylko koło w Trembowli. Stan funduszy aczkolwiek pokaźny, obrót kasowy — smutny. Zarządowi nie przysłało nic. Koło dokonało z polecenia Zarządu głów. lustracji kół w Brzeżanach, Podhajcach i Złoczowie. Członków 196.

67. Koło w Tarnowie.

Przewodniczący Franc. Habura, sekr. Teodor Szypuła, skarbnik Jan Udrycki.

Koło zajmowało się przeważnie jednaniem funduszy dla Tow. Przesłało też Zarządowi głównemu kwotę 900 K. Zajęło się Koło również dość energicznie akcją „daru narodowego 3 maja“. Członków 138.

68. Koło w Turce.

Nie nadesłało sprawozdania.

69. Koło w Tuchowie.

Po 3 letniej nieczynności organizuje się na nowo.

70. Koło w Wadowicach.

Nie nadesłało sprawozdania.

71. Koło w Wieliczce.

Nie nadesłało sprawozdania.

72. Koło w Zakopanem.

Przewodniczący Dyonizy Bek, sekretarz Michał Siudak, skarbniczka Aleksandra Lipnicka.

Działalność ostatniego zarządu przyniosła znacznie lepsze, niż w poprzednich latach, rezultaty, tak, że dziś Koło to, należy do najskuteczniej pracujących nad oświatą ludową. W samym Zakopanem istniejące dawniej czytelnie i bezpłatna wypożyczalnia książek zyskały pewną podstawę, a ruch zwłaszcza w wypożyczalni nadspodziewanie dobrze się rozwinął, jakkolwiek zupełnie słusznie ograniczono go tylko na sferę niewykształconą. Druga wypożyczalnia istnieje w Poroninie. Oprócz tego Zarząd Koła, poinformowawszy się o sta-

nie oświaty i możliwości podniesienia jej w gminach okolicznych, prenumeruje dla nich pisma ludowe, rozdaje elementarze dla samouków i dostarcza tak ubogiej dziatwie szkolnej jak i wszystkim chcącym się uczyć, potrzebnych przyborów. Liczba członków 85.

73. Koło pań w Złoczowie.

Przewodnicząca p. Matylda Roderowa, sekretarka p. Grabowska Marya, skarbnik Dębicki Ksawery.

74. Koło w Żywcu.

Przewodnicząca p. Kamocka, sekretarka p. Bętkowska.

Koło rozwinęło i w tym roku różnorodną akcję oświatową a mianowicie utrzymywało bezpłatną wypożyczalnię książek, urządziło zabawę na rzecz biednej dziatwy, obchodziło uroczystie jubileusz Uniw. Jag.; zbierało podatek narodowy w dniu 3 maja, składki na szkołę w Zwardoniu, wzięło udział w uroczystem otwarciu tejże szkoły, uczciło uroczystie pamięć Konarskiego, dostarczało pism pedagogicznych w tamtejszej szkole żeńskiej itd. Członków było 276.

75. Koło w Krośnie.

Założone 10 marca 1901 organizuje się i jedna członków. Liczny zastęp energicznych ludzi każe wróżyć, że Koło to wydatną zajmie się pracą. Przewodniczący Wład. Pietrzycki, sekretarz Dr. Wład. Tałasiewicz, skarbnik Dr. Paweł Biedka.

76. Koło w Trembowli.

W pierwszym roku swego istnienia zaznacza swą żywą działalność na polu organizowania czytelni wiejskich i jest pod tym względem jednym z najruchliwszych Kół.

i) Czytelnie i wypożyczalnie książek.

Jak w roku ubiegłym tak i obecnie przedstawia Zarząd główny zestawienie tabelaryczne ruchu czytelnianego w wypożyczalniach utrzymywanych przez Koła miejscowe. Cyfry podane nie są bezwzględnie wierne, gdyż wiele Kół nie nadesłało danych. Mimo to ruch był dosyć znaczny. Tablica wykazuje 73512 tomów przeczytanych w ciągu r.1900 przez 28709 czytelników.

Wezwanie przez Zarząd uczynione do Kół miejscowych by energiczniej działały w kierunku organizowania czytelni i bibliotek wiejskich nieznaczny tylko odniosło sukces. Gorliwiej sprawą tą zajęły się Koła we Lwowie, Krakowie, Tarnopolu i Jaśle — toteż przyrost nowo otwartych bibliotek tym przeważnie Kołom przypisać należy. Zawsze podnoszone zewsząd skargi na utrudnienia, czynione czytelniom przez c. k. krajową Radę szkolną w roku tym bardzo się spotęgowały — a zbadanie bliższe poszczególnych wypadków dowodnie przekonało nas, że skargi te zawsze były uzasadnione. Miały miejsce nawet wypadki, gdzie władza krajowa zmuszoną była organa swoje powiatowe pouczać o niestosowności pewnych zarządzeń, które wprost doprowadzały czytelnie do zamknięcia swej działalności.

Taki stan rzeczy dłużej potrwać nie może, jeżeli nie ma stać się iluzorycznym punkt e) 2 § Statutu zatwierdzonego przez Wys. c. k. Ministerium spraw wewn. opiewający: „celem Towarzystwa jest zakładanie czytelni ludowych i bezpłatnych wypożyczalni książek“.

Sprawa ułożenia katalogów wzorowych jest w toku — a specjalna komisya wybrana w tym celu z łona Zarządu gł. nie ukończyła jeszcze swej żmudnej czynności, utrudnionej brakiem odpowiednich zasobów dzieł z dziedziny literatury ludowej. Wydanie katalogów jest potrzebą nagłą, która powinna w najbliższym czasie być ostatecznie ukończoną. Uzupełnianie katalogów będzie łatwiejszem wobec

tego, że „Miesięcznik Tow. S. L.“ jaki Zarząd gł. wydawać rozpoczął podawać będzie z dziedziny literatury ludowej wszelkie nowości, jakie na półkach księgarskich będą się ukazywać.

Ogólne te uwagi zakończyć należy ponowem wezwaniem, by Koła miejscowe usilną skierowały działalność, zmierzającą do organizowania biblioteczek wiejskich i nadsyłały Zarządowi gł. odpowiednie w tej sprawie uwagi i przedstawienia.

IV.

Skład organów Towarzystwa.¹⁾

Zarząd główny:

Prezes:

Dr. Ernest Bandrowski.

Zastępcy prezesa:

*Jan Skirliński 1898.

† Ks. Tadeusz Chromecki 1899.

Sekretarze:

Dr. Zygmunt Balicki 1899.

Dr. Kazimierz Nitsch 1899.

Skarbnik:

Zastępca skarbnika:

*Dr. Michał Koy 1898.

*Józef Parczyński 1898.

Buchalter:

Zastępca buchaltera:

Andrzej Oleś 1900.

Jan Wojtyga 1900.

¹⁾ W r. b. ustępują osoby wybrane w r. 1898, oznaczone *. Prócz tego wybrać należy 2 członków: na miejsce p. Wilhelma Seidla, który zrezygnował z powodu wyjazdu z Krakowa oraz zmarłego ks. Tad. Chromeckiego.

Rok przy nazwisku oznacza datę wyboru do Zarządu gł. na mocy nowego statutu.

Członkowie:

*Dr. August Balasits 1898.	Ignacy Petelenz 1900.
*Kazimierz Bartoszewicz 1898.	Marya Siedlecka 1900.
Kazimiera Bujwidowa 1900.	Wilhelm Seidl 1899.
*Walery Elias 1898.	*Tomasz Sołtysik 1898.
*Edmund Klemensiewicz 1898.	*Władysław Turski 1898.
Klemens Kołakowski 1899.	Józef Winkowski 1899.
Władysław Kozłowski 1900.	Kasper Wojnar 1900.
Dr. Stanisław Kozicki 1900.	

Rada nadzorcza:

Dr. Odo Bujwid.	Dr. Julian Gertler.
Dr. Zofia Golińska.	Bronisław Trzaskowski.
Dr. Antoni Malkiewicz.	

Sąd rozjemczy:

Dr. Adam Doboszyński.	Ksawera Mroczkowska.
Ks. Jan Korezyński.	Dr. Ferdynand Weigel.
Michał Lityński.	

Biuro:

Kierownik biura ks. Tadeusz Chromecki.

Urzednicy:

Stanisław Barko.	Stanisław Nowicki.
------------------	--------------------

Kursor:

Jan Sikorski.

CZŁONKOWIE TOWARZYSTWA.

Członkowie honorowi:

1. Jerzmanowski Erazm.
2. † Dr. Asnyk Adam.
3. Marya Siedlecka.

Członkowie założyciele:

1. † Dr. Asnyk Adam.	28. Pieniążek Ignacy.
5. Beringer Wandalin.	29. Pierwszy kongres pedago-
3. Brzezowski Franciszek.	gów we Lwowie.
4. Chronowski Eustachy.	30. Rada powiatowa w Jaśle.
5. Dolański Ludwik.	31. Rayski Albin.
6. Dr. Doboszyński Adam.	32. Skirliński Jan.
7. † Górnisiewicz Antoni.	33. Spółka wygryw. w Kra-
8. † Gross Piotr.	kowie.
9. Dr. Hasewicz.	34. Suszycki Zenon.
10. Jerzmanowski Erazm.	35. Szczepanowska Helena.
11. Kapellner Julian.	36. † Szczepanowski Stanisław.
12. Klemensiewicz Edmund.	37. Hr. Starzeński Edmund.
13. Kolbe Wacław.	38. Tarnawska Franciszka.
14. Dr. Kwaśnicki August.	39. Towarzystwo Kasynowe
15. Dr. Łazarski Józef.	w Muszynie.
16. Rada m. Lwowa.	40. Towarzystwo zaliczkowe
17. Michałowski Ludwik.	w Gorlicach.
18. Ks. kan. Midowicz Teofil.	41. Towarzystwo Zjednoczo-
19. Hr. Milewski Korwin	nych Polaków w Nowym-
Ignacy.	Yorku.
20. † Odrzywolski Kazimierz.	42. Dr. Udziela Edmund.
21. Odrzywolska Zofia.	43. † Dr. Wiśniewski Ludw.
22. † Pasierbski Hip., Litwin,	44. Wolska Marya.
emigrant, oficer I. pułku	45. Wolski Wacław.
ułanów z r. 1831.	46. † Woyneko-Tomkiewicz.
23. † Dr. Paszkowski Stani-	Stanisław.
slaw.	47. † Dr. Zbyszewski Wi-
24. Pawlikowski Mieczysław.	ktor.
25. Pawlikowska Helena.	48. Zdanowicz Ludwik.
26. Pawlikowski Stanisław.	49. Powiatowa Kasa Oszczę-
27. Pawłowski Ignacy.	dności w Wadowicach.

Członkowie dożywotni:

1. Dr. Bandrowski Ernest.	26. Strusiowa Marya.
2. Bohdanowiczowa Rozalia.	27. Stowarzysz. pożyczkowe
3. Borońska Aleksandra.	„Praca i Oszczędność“
4. Hr. Branicka.	w Jordanowie.
5. Bułhan Zofia.	28. Świerczewski Erazm.
6. Gmina miasta Tarnowa.	29. Szajkiewicz.
7. Górnisiewiczowa Wand.	30. Ks. Feliks Tarczyński.
8. Dr. Horowitz Leon.	31. Towarzystwo Czytelní
9. Jawornicki Józef.	w Zagórze.
10. Jawornicka Anna.	32. Towarzystwo zaliczkowe
11. Hr. Kalinowski Jabło-	w Dąbrowie.
nowski Marcin.	33. Udziela Seweryn.
12. Kasyno narodowe we	34. Wichert Anna.
Lwowie.	35. Dr. Wiediger Franciszek
13. Dr. Koy Michał.	Ksawery.
14. Lenicki Józef.	36. Wiśłocki Józef.
15. Dr. Lisowski Władysław.	37. Hr. Wolański Witold.
16. Łokietek Józef.	38. Hr. Zamoyski Władysław.
17. Łukasiewicz Stanisław.	39. Władysław Gniewosz.
18. Mareszowa Karolina.	40. Adam Skrzyński.
19. Passakas Kajetan.	41. Hr. Zdziśław Tarnowski.
20. Rada powiatowa w No-	42. Adam Łukaszewski.
wym Targu.	43. Tomasz Mościcki.
21. Rotter Jan.	44. Dr. Kader.
22. Rey Mieczysław.	45. A. Gałęzowska.
23. Sieczka Józef.	46. Bełtowski Juliusz.
24. * * Henryk.	47. Dydejczyk Walery.
25. Dr. Sokołowski August.	48. Dr. Nitsch Kazimierz.

Zmarli:

† Br. Floryan Niedziałkowski.	† Ks. Kufel Józef.
† Dr. Sysak Gabryel.	

Członkowie zwyczajni:

Zarząd główny wystawił ogółem dla zwykłych członków 13.407 kart legitymacyjnych; w przeciągu roku sprawozdawczego przybyło 961 członków zwykłych.

Tablica I.

Nr. porządkowy	Siedziba szkoły dla analfabetów	Jak dawno szkoła istnieje	Nazwisko kierown'ka i nauczycieli	Ile godzin tygodniowo obejmuje nauka	Czy kierownik i nauczyciele dostają wynagrodzenie	Liczba uczniów		Wiek uczniów		Jakie przedmioty są wykładowe	Jakich podręczników używa szkoła	Ile uczniów ukończyło szkołę	Czy się dobrze czytać i pisać nauczyli
						mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet				
1	Jarosław (pod zarządem Koła miejsc.) w budynku szkoły wydziałowej im. ks. Skargi.	od 1. IX 1897.	p. Józef Droba, dyr. szk. wydz. i p. Jan Szczęśnikiewicz, naucz. 4 kl. szkoły im. A. Mickiewicza.	po 2 godz. w każdą niedzielę.	Kierownictwo bezpłatne, nauczyciel 2 kor. za godzinę.	27	—	od 15 do 20 lat	—	Czytanie. Pisanie.	Elementarz.	18	Dostatecznie.
2	Kołomyja, w budynku III szkoły męskiej (2 kursy).	od Września 1897 r.	pp. Erazm Czechowicz, kierownik, Jan Tryszczyno naucz., ks. Wawrzyniec Okulicki katech.	2	2 kor. za godzinę.	15	22	od 13 do 25 lat	od 13 do 25 lat	Pisanie, Czytanie (polskie), Rachunki, Religia.	Elementarz, książka rachunkowa do II klasy.	9	Zadowolniająco.
3	Kraków, pod zarządem I Koła męskiego, w szkole św. Floryana (pl. Matejki)	od 3. V 1897.	Kier. p. Józef Parczyński, Naucz.: Ks. Józef Pechnik, p. St. Wajda, p. Teofil Orszulski.	katecheta 1 godz. naucz. po 2 godz.	2 kor. 50 gr. za godzinę.	80	—	20 do 50 lat	—	Religia, Czytanie, Pisanie, Rachunki.	szkolnych.	Całkowicie 24 wyucz. 49	Dobrze.
4	Lwów, pod zarządem Koła akadem. w szkole św. Antoniego.	Oddział I. 8. I. 1899	Rom. Kwiatkowski	2	3 kor. za godzinę	27	—	17—49	—	Oddz. I, III i IV: Czytanie, pisanie, rachunki. Oddz. II: Czytanie wzorowe, pisanie za dyktatem, zadania stylistyczne, cztery działania.	Elementarz obraz. Zwierkowskiego. Książka do czytania do nauki dopełniającej, cz. I.	Kurs trwa jeszcze	Oddz. I i II: zadowolniająco, oddz. III: miernie, oddz. IV: b. dobrze.
		" II. 24. IX. 1899	Ignacy Nowicki			26	4	23—47	17—30				
	W lokalu Tow. im. Kilińskiego	" III. 24. X 1900	M. Dąbrowska, A. Domaszewska, Z. Mańkowska, M. Marynowska, Antoni Filipowski.			—	20	—	14—32				
		" IV.	Kier. Wł. Dunin Wąsowicz, przew. Koła.		bezpłatnie.	10	—	18—45	—				
5	Mor. Ostrawa, pod zarządem Koła miejsc. w „Domu polskim“.	od r. 1898.	w I. półroczu Jędrzej Słowik, w II. „ Jan Zabawka.	24	1200 kor. rocznie.	Przeciętnie 20 uczniów dziennie		od 12 do 40 lat		Czytanie, pisanie (polskie), rachunki, rysunki odręczne i fachowe, początki jęz. niemiec., hist. i geogr.	Elementarz Pro-myka.	31	Dostatecznie.
6	Rawa ruska, pod zarządem tamtejsz. Koła przy szkole męskiej i żeńskiej (2 oddziały).	od 1. I. 1901 (kurs 3-miesięczny).	Ks. Wincenty Czajkowski, M. Ostrow- (kurs męski). P. P. Dominikanki (kurs żeński).	6 na męskim 4 na żeńskim	Ks. kan. Czajkowski bezpłatnie p. Ostrowski 24 kor. miesięcznie.	28	23	15—30	15—24	Religia, czytanie, pisanie, rachunki.	Dla klasy 1-ej.	41	Na kursie męskim znakomicie, na żeńskim b. dobrze.

Nr. porządkowy	Siedziba szkoły dla analfabetów	Jak dawno szkoła istnieje	Nazwisko kierownika i nauczycieli	Ile godzin tygodniowo obejmuje nauka	Czy kierownik i nauczyciele dostają wynagrodzenie	Liczba uczniów		Wiek uczniów		Jakie przedmioty są wykładowe	Jakich podręczników używa szkoła	Ile uczniów ukończyło szkołę	Czy się dobrze czytać i pisać nauczyli
						mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet				
7	Rzeszów , pod zarządem Koła m. przy 3-klasowej szkole Wydziałowej (2 oddziały).	od 1. X 1797.	p. Wojciech Książek.	4	2 kor. za godzinę.	21	—	15—35 lat	—	Rachunki, czytanie i pisanie, historia polska.	I kurs elementarz, II kurs książka do czytania dla szkół uzup. Część I.	18	dostatecznie.
8	Knihynin (Kolonja), pod zarządem Koła męskiego w Stanisławowie.	od 1899 r.	Aleks. Onysymów.	8	1 kor. za godzinę.	20	—	12—40	—	Pisanie, czytanie, rachunki.	Elementarz i II książka do czyt.	20	dobrze.
9	Knihynin Górka , pod zarządem tegoż samego Koła.	od 1900 r.	Karol Ziobrowski.	8	1 kor. za godzinę.	18	—	12—40	—	dtto	dtto	18	dobrze.
10	Stryj , pod zarządem Koła pań.	od 1898 r.	w oddziale męskim p. Dymitr Chyrowski, w żeńskim p. Bogusława Kobuzowska.	4	2 godziny po 1 kor. 50 gr.	16	13	20—45	17—40	język polski i rachunki.	elementarz i podręczniki do szkoły przemysłowej.	22	dobrze i dostatecznie w połowie.
11	Sanok , (pod kierunkiem Koła pań).	od 1899 r.	kier. p. L. Biega (bezpl.) ks. S. Stanisławczyk, Wł. Sygnarski, St. Niedzielski.	4	2 godziny po 2 kor.	28	—	—	—	Religia, czytanie, pisanie, rachunki.		28	
12	Sambor , (pod zarządem Koła miejsc.)	od r. 1899 do 15 V. 1900.		—	2 kor. za godzinę.	25	—	—	—			15	dobrze.
13	Podgórze , (pod zarządem krak. Koła akadem.)	od 1900 r.	Kier. akad. Wł. Bolewski, nauczyc. akademicy: A. Winiarski, H. Karasiówna, Winc. Sikora, S. Walter, Jan Stepek, Zubrzycka.	8	bezpłatnie.	19	50	10—38	12—44	Czytanie, pisanie, rachunki, czytanie z opowiadaniem i deklamacją.	Oddział I elementarz cz. I. Oddział II elementarz cz. II.	69	zadowalniająco.
Ogółem				Tygodniowo godzin	71	Uczniów	380	132				293	

Nr. porządkowy	Siedziba Kół miejscowych	Folio kontroli Kół	Dochód		Rozchód				Pozostałość w Kółach m. przy zamknięciu rachunków 31/12 1900.		Data ostatniej lustracji Koła	Nadesłano Zarządowi Główn. w r. 1900.		Pozostałość w Kółach z dawnych lat		Uwaga.	
					na cele miejscowe Kół		przesłano Zarządowi Główn. w r. 1900.										
			Kor.	hl.	Kor.	hl.	Kor.	hl.	Kor.	hl.		Kor.	hl.	Kor.	hl.		
1	Biała	2	136	42			40	—	96	42						Sprawozdania nie nadesłało. (Nowo zawiązane)	
2	Bohorodczany	3															
3	Bochnia	7															
4	Borysław	4	1244	70	229	56	287	40	727	74	29/6 1900					Sprawozdania nie nadesłało.	
5	Brzeżany	5	495	44	129	36			366	08							
6	Chrzanów	12															
7	Cieszyn	10														" " "	
8	Cieźkowice	11														" " "	
9	Czerniowce	6														" " "	
10	Dąbrowa	13	136	53		50	111	88	24	15						" " "	
11	Dębica	14														" " "	
12	Dobczyce	15														" " "	
13	Dobromil	16	86	—		22	42	—	43	78	5/6 1901					" " "	
14	Dolina	17														" " "	
15	Drohobycz	18	480	37	80	—	80	—	320	37	9/6 1901					" " "	
16	Dublany	19					260	—								" " "	
17	Frysztak	21														" " "	
18	Gorlice	23														" " "	
19	Jarosław	24	909	—	277	—			632	—						" " "	
20	Jasło	25														" " "	
21	Jordanów	26	96	95	3	64	93	31								" " "	
22	Kałuż	29	1131	21	2	71	23	60	1104	90	28/5 1901	28	80			" " "	
23	Karwina	30	284	01	178	09	12	—	93	92		20	—				" " "
24	Kolbuszowa	31															" " "
25	Kołomyja	32	900	28	770	72			129	56						" " "	
26	Kossów	33														" " "	
27	Krzeszowice	39	277	68	30	—	150	—	97	68						" " "	
28	Kraków I. męskie	34	1453	55	1160	72	292	83			31/3 1900	100	—			" " "	
29	" II. Pań	35	6917	49	2052	33	4000	—	865	16		60	—				" " "
30	" III.	36	2277	31	1738	67	41	54	497	10		86	68				" " "
31	" IV.	38	1905	19	712	06	1019	26	173	87						" " "	
32	Limanowa	43	178	—	175	41			2	59						" " "	
33	Lwów im. Asnyka	48	213	13	74	79	100	—	38	34						" " "	
34	" I. Pań	45	8461	15	5075	37			3385	78		12	44			" " "	
35	" akademickie	46	3690	—	2126	42	415	—								" " "	
36	" IV. mieszane	47	665	09	326	86	120	—	218	23		20	—			" " "	
37	Łańcut	49														" " "	
38	Magierów	54														" " "	
39	Mielec	55														" " "	
40	Milówka	56														" " "	
41	Myszyn	58														" " "	
42	Morawska Ostrawa	57	866	72	835	33			31	39						" " "	
43	Nowy Sącz	60	4840	40	56	46	78	—	4705	94						" " "	
44	Nowy Targ	59														" " "	
45	Oświęcim	64	932	95	894	25	20	—	18	70						" " "	
46	Peczeniżyn	65	124	60	6	90	117	70								" " "	
47	Podhajce	66	364	74	84	41	160	—	120	33						" " "	
48	Przemyśl	68														" " "	
49	Przemyślany	69	870	65	416	49	219	98	234	18						" " "	
50	Półwie Zwierzynieckie	67	67	06	60	14			6	92						" " "	
51	Radziechów	73														" " "	
52	Rawa ruska	74	276	22	209	13	40	—								" " "	
53	Rzeszów	75	320	54	152	71										" " "	
54	Sambor	78	391	14	230	59	160	55								" " "	
55	Sanok	79	884	20	279	24	88	—	516	96						" " "	
56	Seret	80														" " "	
57	Śieniawa	81	156	42	24	34	10	05	122	03						" " "	
58	Śniatyn	82	223	12	33	97	27	—	162	15						" " "	
59	Stanisławów Pań	84	3048	81	451	68			2597	13	23/9 1899					" " "	
60	" męskie	83	623	52	262	44			361	08						" " "	
61	Stryj	85	278	63	209	—			68	70	25/11 1899					" " "	
62	Sucha	86	247	20	12	26	176	55	58	39						" " "	
63	Suczawa	87	319	76	268	15			51	61						" " "	
64	Tarnobrzeg miejskie	91														" " "	
65	" włościańskie	90														" " "	
66	Tarnopol	92	895	68	874	70			20	98						" " "	
67	Tarnów	93	977	10	25	43	900	—	51	67						" " "	
68	Turka	95														" " "	
69	Tuchów	94														" " "	
70	Wadowice	98														" " "	
71	Wieliczka	99														" " "	
72	Zakopane	102	1108	03	793	49	120	—	194	54						" " "	
73	Złoczów	103	384	54	33	30	75	—	276	24						" " "	
74	Żywiec	104	112	29	36	07			76	22						" " "	
75	Krosno	40														" " "	
76	Trembowla	96														" " "	
			50253	82	21394	91	9281	65	18492	83		327	92			(Nowo zawiązane)	

Tablica III.

L. porządkowa	Siedziba wypożyczalni	Kiedy otwarta	Ile tomów liczy biblioteka	Ile razy w roku sprac- wodawczym książki wydawano	Ile tomów wydano	Ilu czytelnikom	L. porządkowa	Siedziba wypożyczalni	Kiedy otwarta	Ile tomów liczy biblioteka	Ile razy w roku sprac- wodawczym książki wydawano	Ile tomów wydano	Ilu czytelnikom
	Podległe Kołu akad. we Lwowie							Z przeniesienia		22224	1907	73512	28709
1	Dawidów (pow. Lwów)	29/5 1898	578	51	2879	1106	64	Suczawa (Koło w miejscu)	20/2 1899	330	365	550	39
2	Rzęsna polska (pow. Lwów)	1/10 1898	144	20	356	39	65	Sniatyn (Koło w miejscu)	28/1 1901	100	52	66	39
3	Nozdrzec (pow. Brzozów)	1/11 1898	204	32	389	21	66	Stryj (Koło w miejscu)	1894	140	40	140	
4	Czechowice (Śląsk austr.)	18/12 1898	242	60	149	16	67	Sieniawa (Koło w miejscu)	1893	517	900	1000	50
5	Koniow (pow. Brzesko)	15/1 1899	280	20	30	46	68	Podhajce (Koło w miejscu)	18/11 1900	335	52	190	190
6	Koropiec (pow. Buczaczy)	10/2 1899	290	50	108	22		Podległe Kołu w Tarnopolu.					
7	Ostra (pow. Buczaczy)	12/3 1899	129	20	84	5	69	Czernielów	29/6 1899	115	60	115	
8	Podhorcie (pow. Złoczów)	12/3 1899	210	104	181	26	70	Chodaczków wielki	9/7 1899	105	60	105	
9	Zdroheć (pow. Brzesko)	15/9 1899	155	10	256	35	71	Poczapińce	16/7 1899	100	60	100	
10	Dynów (pow. Brzozów)	26/8 1900	121	3	24	30	72	Plotycz	17/9 1899	157	60	157	
11	Korościatyn (pow. Buczaczy)	9/9 1900	140	6	72	32	73	Borki wielkie	17/1 1900	138	60	138	
12	Boleszowce (pow. Rohatyn)	28/10 1900	130	1	46	38	74	Berezowica wielka	7/1 1900	72	60	72	
13	Lwów, ul. Łyczakowska 33	14/10 1900	910	4	120	660	75	Zabojki	11/2 1900	153	60	153	
	Podległe Kołu Pań we Lwowie						76	Draganówka	11/3 1900	128	50	128	
14	Lwów, Szkoła im. Staszyca	1/3 1897	1812	101	14715	707	77	Nastasów	4/10 1900	107	40	107	
15	Lwów, Szkoła im. Konarskiego	1898	600	31	3974	3970	78	Bucniów	8/9 1900	160	40	160	
16	Lwów, przedm. Zniesienie	1898	498	97	2575	137	79	Zagrobela	4/11 1900	202	30	202	
17	Lwów, na Łyczakowie	14/10 1900	1012	17	3239	2096	80	Issypowce	24/3 1900	100	50	100	
18	Brzostowa góra	1894	358				81	Seredyńce	24/3 1900	100	50	100	
19	Magierów	1896	152				82	Kokutkowce	2/3 1900	100	50	100	
20	Łukawiec wiśniowski	14/11 1897	293				83	Cebrow	30/3 1900	100	50	100	
21	Komarno	1898	259					Podległe Kołu w Trembowli.					
22	Berezowica mała	11/11 1899	184				84	Trembowla (Koło)	luty 1901	500	52	500	500
23	Lubaczów	1900	122				85	Darachów	marzec 1901	300	10	300	500
24	Sadagóra (Bukowina)	1898	290				86	Iwanówka	dtto	300	10	300	500
25	Kuczurmary (Bukowina)	1/1 1899	118					Podległe Kołu Pań w Przemyślu.					
26	Seret (Bukowina)	17/1 1899	303				87	Przemyśl (miasto)	1893	265	32		1250
27	Suczawa (Bukowina)	17/2 1899	275				88	Poraz	1898	50			79
28	Błędowice (Śląsk)	12/8 1898	337					Podległe Kołu im. Asnyka we Lwowie.					
29	Radwaniec (Śląsk)	15/3 1898	296				89	Twierdza	1900	98	26		23
30	Pudłów (Śląsk)	30/4 1898	214				90	Wołoszków	1900	64	26		
31	Jaworze (Śląsk)	25/6 1899	185				91	Małowody	1899	58	26		
32	na Zbytkach (Śląsk)	25/6 1899	75					Podległe Kołu w Karwinej.					
33	Łazy (Śląsk)	25/6 1899	131				92	Karwina (Koło)	1894	546	52	2700	75
34	Sowiniec (Śląsk)	27/6 1899	88				93	Stonawa (Śląsk)	1890	221	52	222	48
35	Zebrzydowice (Śląsk)	15/7 1900	126					Podległe Kołu w Brzeżanach.					
36	Hazlach (Śląsk)	30/5 1900	140				94	Horodyszcze					
37	Rychwałd (Śląsk)	30/11 1900	123				95	Podwysokie					
	Podległe Kołu akad. Kraków.						96	Kozowa					
38	Wiśnicz mały (pow. Bochnia)	18/3 1900	250					Podległe Kołu IV we Lwowie.					
39	Łąki (pow. Brzesko)	1/3 1899	162				96	Czyszki					
40	Wokowice (pow. Brzesko)	4/6 1900	230				98	Pomorzany					
41	Płaka (pow. Chrzanów)	9/9 1900	250				99	Lwów (ul. Piramowicza)					
42	Czechowice (Śląsk)	18/12 1898	105				100	Nowy Targ (Koło)					
43	Radomyśl (pow. Tarnobrzeg)	27/3 1901	69				101	Sucha (Koło)					
44	Brzmów (Śląsk)	31/3 1901	69				102	Borysław (Koło)					
45	Kostrze (pow. Podgórze)	3/4 1901	63				103	Wadowice (Koło)					
	Podległe Kołu m. w Kołomyi						104	Biała (Szkoła ludowa)					
46	Cieniawa (pow. Kołomyje)	1895	120	40	400	30		Podległe Kołu w Jaśle.					
47	Kołomyja (Stow. „Gwiazda“)	1893	48	40	200	25	105	Sobniów					
48	Wincentówka (przedm. Kołomyi)	1900	200	46	1200	70	106	Brzyszczyki					
	Podległe Kołu III w Krakowie						107	Jaremiówka					
49	Kraków (Zwierzyniecka 7)		1300	49	8788	4809	108	Warzyce					
50	Kraków (Sienna 16)		1320	48	12616	5569	109	Szebinie					
51	Podgórze (ul. Mickiewicza)		650	22	1516	777	110	Jaworze (Koło w Turce)					
52	Zwierzyniec (w Szkole)		600	49	3100	1825	111	Ciężkowice (Koło)					
53	Krowodrza (Dom gminny)		650	50	3557	1633	112	Rabka					
54	Kraków (Szkoła na Kleparzu)		268				113	Ulicko Seredkiewicz					
	Podległe Kołu w Przemyślanach							Podległe Kołu w Przemyślanach.					
55	Przemyślany	2/12 1900	655	365	2839	175	114	Swirz					
56	Kimierz	1899	120	104	450	76	115	Majdan Stary (Koło Radziechów)					
57	Hanaczów	1899	46	104	300	46	116	Kałuż (Koło)					
	Podległe M. Ostrawie						117	Olchowce (Koło Sanok)					
58	M. Ostrawa (Dom polski)	8/7 1899	829	51	4559	318	118	Jedrusszkowce (Koło Sanok)					
	Podległe Kołu w Jarosławiu						119	Rychłce (Koło Drohobycz)					
59	Jarosław (miasto)	1/6 1899	171	52	493	493	120	Stebnik (Koło Drohobycz)					
60	Oświęcim (Koło w miejscu)	13/1 1899	722	70	1565	60	121	Dolnoleżajskie przedmieście (Ja- rosław)					
61	Dąbrowa (Koło w miejscu)	1899	296	104	557	44							
	Podległe Kołu w Zakopanem.												
62	Zakopane (w miejscu)	1896	1347	50	2563	1598							
63	Poronin	22/1 1899	160	36	612	175							
	Do przeniesienia		22224	1907	73512	28709		Razem		27885	4382	81317	32002

